

บทที่ 5

กลไกการช่วยเหลือเด็กและหญิงจากการค้ามนุษย์

การศึกษาเรื่องกลไกการช่วยเหลือเด็กและหญิงจากการค้ามนุษย์ กรณีศึกษา จังหวัดปัตตานี ได้ผลการศึกษาในส่วนของกลไกการช่วยเหลือเด็กและหญิงจากการค้ามนุษย์ โดยแบ่งรายละเอียดของการศึกษาเป็น 2 ตอน ดังนี้

กรณีศึกษาเด็กและหญิงที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

กลไกการปฏิบัติงานช่วยเหลือเด็กและหญิงที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในแต่ละส่วนมีรายละเอียด ดังนี้

กรณีศึกษาเด็กและหญิงที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับกรณีศึกษา โดยแบ่งรายละเอียด ดังนี้

1.1 กรณีศึกษาที่ 1 คชน้ำ (นามสมมติ) อายุ 14 ปี สัญชาติพม่า ภูมิลำเนาเนปตอ ประเทศพม่าถูกนายหน้าลอบให้มาทำงานในประเทศไทย โดยอ้างว่ามีรายได้ดี เด็กถูกนายหน้าพาเข้าประเทศไทยเพื่อขายให้กับนายหน้าชาวพม่าและถูกบังคับให้เปิดบริษัท ชดใช้ค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาประเทศไทย จนกระทั่งเด็กได้หลบหนีออกจากห้องเช่าและขอความช่วยเหลือจากชาวพม่าในพื้นที่ใกล้เคียง แจ้งเจ้าหน้าที่ให้เข้ามาดำเนินการช่วยเหลือ

1.2 กรณีศึกษาที่ 2 บีไซ (นามสมมติ) อายุ 14 ปี สัญชาติกัมพูชา ภูมิลำเนากำปงจาม ประเทศกัมพูชา เดิมทำงานรับจ้างเสิร์ฟอาหารถูกนายหน้าชักชวนให้มาทำงานคัดปลาที่ประเทศไทย เด็กตัดสินใจเดินทางมากับนายหน้าพร้อมกับเพื่อนอีก 2 คน แต่นายหน้ากลับส่งเด็กทั้ง 3 คน ให้กับเจ้าของร้านอาหารโอเกะซึ่งเป็นคนกัมพูชา เด็กถูกบังคับให้ทำงานเสิร์ฟเหล้าและค้าประเวณีกับแขกที่มาใช้บริการ และถูกกักขังให้อยู่แต่ภายในร้านตลอดเวลา จนกระทั่งเด็กได้ร้องขอความช่วยเหลือจากลูกค้าที่มาใช้บริการ และเจ้าหน้าที่ตำรวจได้เข้าช่วยเหลือได้ในที่สุด

1.3 กรณีศึกษาที่ 3 ดวงคำ (นามสมมติ) อายุ 16 ปี สัญชาติลาว ภูมิลำเนาเวียงจันทร์ ประเทศลาวครอบครัวฐานะยากจน เดิมทำงานขายบริการในเวียงจันทร์ ได้พบกับคนในหมู่บ้านเปิดร้านอาหารโอเกะอยู่ในประเทศไทย จึงได้มีการชักชวนให้มาทำงานที่ร้านเพราะรายได้ที่สูงกว่า เมื่อเข้ามาทำงานงานได้สักระยะหนึ่ง เด็กถูกพนักงานเจ้าหน้าที่ทำการล่อซื้อและเข้าสู่กระบวนการคุ้มครองตามกฎหมาย

1.4 กรณีศึกษาที่ 4 แคท (นามสมมติ) อายุ 17 ปี สัญชาติไทย ภูมิลำเนาจังหวัดบุรีรัมย์ ประเทศไทยประสบปัญหาท้องไม่พร้อมและครอบครัวอย่าร้าง มีเพื่อนสนิทในหมู่บ้านมาทำงานก่อน จึงได้มีการพูดคุยตกลงและขอมาทำงานด้วย เจ้าของร้านจึงส่งเงินค่าเดินทางไปให้ พอทำงานได้สักระยะหนึ่ง พนักงานเจ้าหน้าที่ได้ทำการล่อซื้อและเข้าสู่กระบวนการคุ้มครองตามกฎหมาย

1.5 กรณีศึกษาที่ 5 ตาล (นามสมมติ) อายุ 20 ปี สัญชาติไทย ภูมิลำเนาหนองคายประเทศไทยเดิมทำงานรับจ้างในหมู่บ้านได้พบกับนายหน้าแฝงตัวเป็นนักร้องเที่ยวเข้ามาในหมู่บ้านชักชวนให้ไปทำงานเสิร์ฟอาหาร เมื่อเดินทางมาถึงกลับถูกบังคับให้ทำงานขายบริการทางเพศ

เพื่อชดใช้หนี้สินจากการเดินทางและเงินที่เบิกไปล่วงหน้าให้กับครอบครัว ขอกลับบ้านเจ้าของร้านไม่ให้กลับบ้าน มีการกักขังยึดโทรศัพท์และให้คนเฝ้าติดตามอยู่ตลอดเวลา จนกระทั่งได้หลบหนี และขอความช่วยเหลือจากพลเมืองดีช่วยแจ้งตำรวจให้มาช่วยเหลือ

สาเหตุของการตกเป็นเหยื่อจากการค้ำมนุษย์

สาเหตุหลักที่เด็กและหญิงเข้าสู่วงจรการค้ามนุษย์ มาจากถูกนายหน้าชักจูงโดยคนในหมู่บ้านเดียวกัน เพื่อนบ้าน และคนนอกแฝงตัวเข้ามาในหมู่บ้านในรูปของนักท่องเที่ยว ชักชวนให้มาทำงานโดยหลอกว่าเป็นงานประเภทใช้แรงงาน มีรายได้ดี ประกอบกับครอบครัวเด็กและหญิงส่วนใหญ่มีฐานะยากจนไม่มีงานทำจึงไม่สามารถศึกษาต่อในระดับที่สูงได้ เด็กจึงต้องเข้าสู่วัยทำงานเพื่อหาเลี้ยงครอบครัว เด็กและหญิงส่วนหนึ่งสมัครใจมาทำงานเพื่อสร้างความเป็นอยู่ที่ดีให้กับครอบครัว ครอบครัวประสบปัญหาความรุนแรง มีสมาชิกในครอบครัวติดสารเสพติด หย่าร้าง จึงเป็นสาเหตุของการตัดสินใจเข้าสู่วงจรค้ามนุษย์ เนื่องจากเด็กและหญิงกลุ่มนี้มีภาระต้องดูแลบุตรและครอบครัวดังกล่าวต่อไปนี้

“...ครอบครัวฐานะยากจน ที่บ้านทำนา ไม่มีเงินส่งให้เรียนหนังสือ...”

(เด็กหญิง หมายเลข 1 สัมภาษณ์เชิงลึก 15 เมษายน 2559)

“...เพื่อนแถวบ้านมาบอกว่าจะไปทำงานโรงงานที่ไทย หนูเลยอยากมาด้วย เพื่อจะได้มีเงินเยอะ ๆ ส่งให้พ่อกับแม่...”

(เด็กหญิง หมายเลข 2 สัมภาษณ์เชิงลึก 16 เมษายน 2559)

“...หนูไปเจอผู้ชายคนหนึ่งรู้จักกับเพื่อนหนู เขาบอกว่ามาเที่ยว กำลังจะกลับ แล้วก็ชวนหนูมาทำงานที่ได้กับเพื่อน...”

(ผู้หญิง หมายเลข 5 สัมภาษณ์เชิงลึก 10 เมษายน 2559)

“...ตอนนั้นก็ทำงานขายบริการอยู่ที่เวียงจันทน์ เจ้าของร้านเป็นคนในหมู่บ้าน เขากลับมาก็มาชวนไปทำงานบอกว่าที่ไทยเงินดีกว่า...”

(เด็กหญิง หมายเลข 3 สัมภาษณ์เชิงลึก 16 เมษายน 2559)

“...ที่บ้านหนูทำกับข้าวถุงขาย หนูอยู่บ้านก็ช่วยแม่ทำกับข้าว ส่วนพ่อกับแม่ก็เอาใส่รถไปขาย ขายหมดทุกวันนะแต่เงินไม่เหลือ ก็แกเอาไปกินเหล้าหมด ติดเหล้าทั้งพ่อทั้งแม่ พอเมาก็ทะเลาะกัน ตีกัน หนูนี่เปื้อ...”

(เด็กหญิง หมายเลข 4 สัมภาษณ์เชิงลึก 10 เมษายน 2559)

“...แฟนหนูติดยา ก็ไม่ทำมาหากิน หนูเลยเลิกกับมัน หนูมีลูก 1 คน หนูเอาลูกกลับมาอยู่กับแม่ แล้วหนูเจอเพื่อนคนหนึ่งหมู่บ้าน เค้าบอกว่าได้เงินดีหนูเลยขอมาทำ...”

(เด็กหญิง หมายเลข 4 สัมภาษณ์เชิงลึก 10 เมษายน 2559)

“...ที่บ้านหนูลำบาก หนูต้องทำงานส่งเงินให้ลูก พ่อแม่หนูก็แก่ ทำงานไม่ไหวแล้ว เก็บผักกินแถวบ้านก็อยู่ได้ แต่ลูกหนูต้องกินนม...”

(ผู้หญิง หมายเลข 5 สัมภาษณ์เชิงลึก 10 เมษายน 2559)

รูปแบบการค้ามนุษย์เด็กและหญิงในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ตามองค์ประกอบการค้ามนุษย์ เช่น การถูกกระทำอย่างหนึ่งอย่างใด/ ถูกกระทำด้วยวิธีการ/ และกระทำโดยมีวัตถุประสงค์ในการแสวงหาประโยชน์

รูปแบบการการค้ามนุษย์เด็กและหญิงในพื้นที่จังหวัดปัตตานีที่พบ คือ การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ และการแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณี เมื่อศึกษาตามองค์ประกอบการค้ามนุษย์ พบว่า การนำเด็กและหญิงมาแสวงหาประโยชน์จากการการบังคับใช้แรงงานหรือบริการและค้าประเวณี มีการกระทำ 2 ลักษณะ ดังนี้ 1. เจ้าของสถานประกอบกิจการเป็นคณนำพาด้วยตนเอง มีการออกค่าใช้จ่ายในการเดินทางทั้งหมดให้ก่อนและให้ทำงานใช้หนี้ ซึ่งการเดินทางในลักษณะนี้เด็กและหญิงเข้าเมืองไทยแบบถูกกฎหมายและสมัครใจมาทำงาน 2. ใช้ขบวนการค้ามนุษย์ในการนำพาเด็กและหญิงเข้าประเทศ นายหน้ามีการแบ่งหน้าที่ในการทำงานอย่างชัดเจน คือ คนชักชวนให้มาทำงาน คนปลอมแปลงเอกสารเดินทาง คณนำพาเด็กและหญิงไปส่งยังจุดนัดหมายบริเวณชายแดน และคนร่วมเดินทางมากับเด็กและหญิงเพื่อส่งไปยังปลายทาง วิธีการในการนำเด็กและหญิงมาแสวงหาประโยชน์ พบว่า มีการฉ้อฉล หลอกลวง เพื่อให้เด็กและหญิงหลงผิดและตัดสินใจเดินทางมาทำงานด้วย มีการข่มขู่เพื่อให้เด็กและหญิงเกิดความกลัวว่าจะเกิดอันตรายชีวิต ไม่กล้าหลบหนีหรือร้องขอความช่วยเหลือจากภายนอก มีการกักขังให้อยู่ในพื้นที่จำกัด และมีการใช้กำลังบังคับเพื่อให้เด็กและหญิงทำงานดังกล่าวต่อไป

“...เขาบอกว่าจะออกค่าเดินทางให้ก่อน ค่าเอาหนูมาไทย 9,000 ทำงานได้เงินก่อนค่อยหัก...”

(เด็กหญิง หมายเลข 3 สัมภาษณ์เชิงลึก 16 เมษายน 2559)

“...หนูสมัครใจมาทำ เจ้าของร้านไม่ได้บังคับอะไร หนูไปไหนมาไหนได้ แต่หนูไม่ไปเองเพราะไม่รู้จะไปไหน หนูกลัวหลง...”

(เด็กหญิง หมายเลข 3 สัมภาษณ์เชิงลึก 16 เมษายน 2559)

“...เจอนาย A ที่ตลาดเข้ามาทักทายตีสนิท และชวนให้ไปทำงานที่ประเทศไทย เลยนัดให้นาย A มารับตอนทุ่มหนึ่ง เขาพาไปนอนพักหลังร้านขายอาหารตามสั่ง ตอนเช้านาย A ก็พาไปขึ้นรถโดยสาร...”

(เด็กหญิง หมายเลข 1 สัมภาษณ์เชิงลึก 15 เมษายน 2559)

“...เขาพาหนูกับเพื่อนไปพักที่โรงแรมเพื่อทำพาสปอร์ตปลอม พิมพ์ลายนิ้วมือ ตอนเช้าเขาพาหนูกับเพื่อนเดินข้ามมาฝั่งไทย ทางป่าต้นไผ่ เป็นทางเล็ก ๆ ทางด่านอรัญประเทศ เพื่อมารอขึ้นรถที่ฝั่งไทย...”

(เด็กหญิง หมายเลข 2 สัมภาษณ์เชิงลึก 16 เมษายน 2559)

“...นาย A กับเพื่อนเอารถขยะมารับ แล้วให้นั่งในช่องเล็ก ๆ นาย A ได้พาไปส่งให้กับนาย B เพื่อพาขึ้นรถไฟ ก่อนขึ้นรถไฟนาย B ให้ใส่กำไลข้อมือสีชมพูไว้ และสั่งห้ามพูดคุยกับใคร และให้ทำเป็นไม่รู้จักกัน พอถึงสถานีรถไฟแห่งหนึ่ง นาย B บอกให้ลง จากนั้นก็มีนาย C มารอรับอยู่ นาย C ใช้รถคันสีเขียวแดงพาไปส่งหน้าปากซอย และได้พบนาง D ยืนรออยู่ จากนั้นนาง D พาไปพักที่ห้องเช่าเล็ก ๆ...”

(เด็กหญิง หมายเลข 1 สัมภาษณ์เชิงลึก 15 เมษายน 2559)

“...ที่หนูตัดสินใจมาเพราะบอกว่ามาทำงานคัดปลา เป็นงานโรงงาน รายได้ดี หนูไม่คิดเลยว่าเขาจะหลอกหนู แล้วให้หนูมาทำงานแบบนี้...”

(เด็กหญิง หมายเลข 2 สัมภาษณ์เชิงลึก 16 เมษายน 2559)

“...วันแรกที่มาถึงเขาบอกว่าเขาจ่ายค่านายหน้าไป 24,000 บาท พวกหนูเป็นหนี้เขา คนละ 8,000 บาท ให้พวกหนูทำงานใช้หนี้ 4-5 เดือน...”

(เด็กหญิง หมายเลข 2 สัมภาษณ์เชิงลึก 16 เมษายน 2559)

“...สั่งว่าห้ามไปไหนเด็ดขาดจจับ ให้อยู่ดี ๆ ให้ทำงานใช้หนี้ก่อนเพราะนาง D จ่ายค่านายหน้าไปแล้ว 25,000 บาท ถ้าหนีจะทำคุณไสยใส่...”

(เด็กหญิง หมายเลข 1 สัมภาษณ์เชิงลึก 15 เมษายน 2559)

“...อยู่ในบ้านหนึ่งเดือน ไม่ได้ไปไหนเลย ออกไปก็ไม่ได้ประตูล็อคด้านนอก หลังบ้านก็เป็นกำแพงสูงไปไหนไม่ได้...”

(เด็กหญิง หมายเลข 1 สัมภาษณ์เชิงลึก 15 เมษายน 2559)

“...หนูบอกเขาว่าไม่อยากทำ ขอเสิร์ฟอย่างเดียวก็พอ เขาก็บอกว่าหนูเป็นหนี้ต้องทำงานใช้หนี้ หนูขอเขากลับบ้านแล้วจะส่งเงินมาคืน แต่เขาไม่ให้หนูกลับ และขู่ว่าจะตามไปถึงบ้าน หนูเลยนะ...พอร้านปิด เขาก็ล็อคประตูหน้ากับประตูหลังไว้ไม่ให้หนูไปไหน เพราะเขากลัวหนูหนี...”

(ผู้หญิง หมายเลข 5 สัมภาษณ์เชิงลึก 10 เมษายน 2559)

“...บอกให้หนูไปนอนกับลูกค้า หนูไม่อยากทำ เขาขู่จะฆ่าหนูแล้วโยนทิ้งน้ำ หนูเห็นเขามีปืน หนูกลัว...”

(เด็กหญิง หมายเลข 2 สัมภาษณ์เชิงลึก 16 เมษายน 2559)

“...ได้ร้องขอความช่วยเหลือ นาง D ได้ยินก็เข้ามาในห้อง ตบหน้าแล้วบอกว่าให้นอนกับนาย E ถ้าไม่นอนจะขายให้คนอื่น...”

(เด็กหญิง หมายเลข 1 สัมภาษณ์เชิงลึก 15 เมษายน 2559)

การปฏิบัติต่อเด็กและหญิงของสถานประกอบการ

ผู้ประกอบการในพื้นที่จังหวัดปัตตานีมีการปฏิบัติต่อเด็กและหญิงแตกต่างกัน คือ กลุ่มเด็กและหญิงที่สมัครใจมาทำงานค้าประเวณี กลุ่มนี้จะได้รับการปฏิบัติจากผู้ประกอบการเสมือนดูแลคนในครอบครัว มีอาหารและที่พักอาศัยให้อยู่โดยไม่มีค่าใช้จ่าย ก่อนทำงานมีการตกลงส่วนแบ่งค่าตอบแทนชัดเจน มีการจัดทำหนังสือเดินทางให้กับลูกจ้างเข้าเมืองอย่างถูกต้อง ระหว่างทำงานเด็กและหญิงสามารถลาหยุดเพื่อพักผ่อนได้และมีการให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ครอบครัวเด็กและหญิง เมื่อมีการดำเนินคดีทางกฎหมายเด็กและหญิงกลุ่มนี้จะมีความเห็นอกเห็นใจผู้ประกอบการที่ถูกจับกุม ไม่ได้ตระหนักเห็นว่าตนเองคือผู้ถูกละเมิดสิทธิหรือถูกเอาเปรียบใด ๆ ส่วนกลุ่มเด็กและหญิงที่ถูกล่อลวงมาบังคับค้าประเวณี กลุ่มนี้จะถูกผู้ประกอบการปฏิบัติโดยปราศจากความตระหนักเห็นในคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความเป็นอยู่เรื่องอาหารและที่พักอาศัยค่อนข้างลำบาก มีการใช้กำลังบังคับให้เด็กและหญิงทำงานใช้ ไม่มีวันพักผ่อนเว้นแต่เด็กและหญิงมาประจำเดือนจึงจะสามารถหยุดพักได้ มีการข่มขู่ให้เกิดความกลัว และถูกกักขังทำให้ขาดอิสรภาพในการใช้ชีวิต เด็กและหญิงกลุ่มนี้หากเป็นชาวต่างชาติจะเข้าเมืองมาโดยผิดกฎหมาย เด็กและหญิงจะอยู่ในสภาวะไร้อำนาจ ไม่กล้าขอความช่วยเหลือจากภายนอกเพราะกลัวถูกตำรวจจับ ซึ่งเด็กกลุ่มนี้จะมีรอยบาดแผลทางจิตใจไปตลอดชีวิต ดังคำกล่าวต่อไปนี้

กลุ่มที่สมัครใจมาค้าประเวณี

“...ก่อนเข้าทำงาน หนูรู้แล้วว่าต้องทำงานขายบริการ เราตกลงกันแล้วว่า ชั่วโมง 1,000 บาท ค้างคืน 2,500 -3,000 บาท ทำที่ลาวชั่วโมงแค่ 600 ค้างคืน 1,000 บาท หนูจึงมาทำ...”

(เด็กหญิง หมายเลข 3 สัมภาษณ์เชิงลึก 16 เมษายน 2559)

“...ก่อนมา เขาพาหนูไปทำพาส แล้วก็พาไปต่อพาสทุกครั้ง...”

(เด็กหญิง หมายเลข 3 สัมภาษณ์เชิงลึก 16 เมษายน 2559)

“...บางวันทำงานได้ 60 บาทเพราะมันไม่มีลูกค้าไง อันตรายแบบนี้คนก็ไม่กล้ามาเที่ยว บางวันก็ไม่ได้เงินเลย แต่เราอยู่กับเขาไง ไม่มีตั้งค้ก็อยู่ได้ ข้าวฟรี...”

(เด็กหญิง หมายเลข 4 สัมภาษณ์เชิงลึก 10 เมษายน 2559)

“...ถึงเวลาทำงานก็อาบน้ำ เวลาทำงานก็ทำ เลิกงานก็เข้าห้องต่างคนต่างนอน อยากออกไปไหนก็ออกไปไม่ต้องเสียค่าเวลา ตามสบายเลย...”

(เด็กหญิง หมายเลข 4 สัมภาษณ์เชิงลึก 10 เมษายน 2559)

“...ทุกคนได้เงินเท่ากันหมดเลย วันหยุดมาจะร้านปิดจะไปไหนก็ได้ แต่ถ้าเป็นวันปกติเราก็ตลาได้ ตลาได้ตลอด...”

(เด็กหญิง หมายเลข 4 สัมภาษณ์เชิงลึก 10 เมษายน 2559)

“...หนูเป็นหนี้ร้านทองก็ให้แกลไปไถทองมาให้ พอหนูทำงานหนูมีเงิน ก็ค่อยจ่ายแกลเรื่อย ๆ 500 700 บ้าง...”

(เด็กหญิง หมายเลข 4 สัมภาษณ์เชิงลึก 10 เมษายน 2559)

กลุ่มที่ถูกปล่อยลงมาบังคับค้าประเวณี

“...นาง D ให้กินข้าววันละมื้อ ให้กินแต่มะเขือตำกับพริก ไม่อร่อยเลย แต่ก็ต้องกิน ส่วนในห้องพักมีแค่เสื่อผืนเดียว ไม่มีอะไรเลย...”

(เด็กหญิง หมายเลข 1 สัมภาษณ์เชิงลึก 15 เมษายน 2559)

“...เขาไม่ได้เห็นหนูเป็นคนหrok เขายึดโทรศัพท์หนูไป หนูบอกไม่อยากทำเขาก็ขู่จะทำร้ายหนู หนูกลัวที่บ้านรู้ด้วยว่ามาทำงานขายตัว...”

(ผู้หญิง หมายเลข 5 สัมภาษณ์เชิงลึก 10 เมษายน 2559)

“...เขาใจร้าย บังคับให้หนูกับเพื่อนทำงาน เรา 3 คนอยากกลับแต่เขาไม่ให้กลับ ไม่รู้จะหนีอย่างไร เพราะไม่รู้จักใคร หนีไปแล้วก็กลัวถูกจับได้ กลัวตำรวจจับพาสปอร์ตก็ไม่มี กลัวคนเรือจะข่มขืนเอา หนูกลัว พวกเราจึงไม่กล้าหนีออกไปไหน...”

(เด็กหญิง หมายเลข 2 สัมภาษณ์เชิงลึก 16 เมษายน 2559)

“...ได้ขอร้องนาง D กลับบ้าน นาง D ไม่ให้กลับ บอกว่าต้องทำงานใช้หนี้ก่อน ขอออกไปด้านนอกก็ไม่ให้ออก ล็อคประตูตลอดเวลา และขู่ถ้าหนีจะทำคุณไสย ตอนนั้นกลัวมากอยากหนี...”

(เด็กหญิง หมายเลข 1 สัมภาษณ์เชิงลึก 15 เมษายน 2559)

“...ตอนที่นาย E เข้ามาจะทำร้าย นาง D ใจร้ายมาก ไม่ได้เข้ามาช่วยแต่เข้ามาทำร้ายอีกตอนนั้นอยากตายมาก ไม่อยากมีชีวิตอยู่ ถ้าพ่อรู้พ่อคงเสียใจ...”

(เด็กหญิง หมายเลข 1 สัมภาษณ์เชิงลึก 15 เมษายน 2559)

สวัสดิการที่ได้รับจากการทำงานในสถานประกอบกิจการ

สวัสดิการที่เด็กและหญิงได้รับจากการทำงานในสถานประกอบกิจการ คือ กลุ่มเด็กและหญิงที่สมัครใจมาทำงานค่าประเวณีจะได้รับการดูแลจากผู้ประกอบกิจการทุกด้าน เช่น การรักษาพยาบาล การให้เงินช่วยเหลือครอบครัว การได้หยุดพักผ่อนและดำเนินชีวิตด้วยความอิสระ ตลอดจนช่วยเหลือค่าเดินทางในการกลับภูมิลำเนา ซึ่งแตกต่างจากกลุ่มเด็กและหญิงที่ถูกบังคับค่าประเวณี คือ ไม่ได้รับสวัสดิการด้านใด ๆ จากผู้ประกอบกิจการ มีการบังคับให้ทำงานใช้หนี้ที่เกิดขึ้นจากการนำพาเด็กและหญิงมาทำงานต้องทำงานทุกวันไม่มีวันหยุด สถานที่พักอาศัยอยู่ภายในร้านและอยู่ภายใต้การควบคุม มีคนเฝ้าดูตลอดเวลาและถูกกักขังให้อยู่ภายในพื้นที่จำกัด ทำให้เด็กและหญิงกลุ่มนี้ไม่สามารถเข้าถึงความช่วยเหลือได้ และโดยส่วนใหญ่เด็กและหญิงจะเป็นแรงงานนอกระบบ จึงไม่สามารถตรวจสอบควบคุม และได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายแรงงาน ส่งผลให้เด็กและหญิงที่ทำงานในสถานประกอบกิจการมีความเสี่ยงที่จะถูกผู้ประกอบกิจการเอาเปรียบได้ง่าย ดังคำกล่าวต่อไปนี้

“...เจ้าของร้านก็ดูแลดี เวลาพ่อแม่เราไม่มีตั้งค์เขาก็โอนให้ก่อน เวลาไม่สบายก็พาไปร้านยา ไปซื้อยาทุกเดือนเขาก็พาไปตรวจภายใน และถ้าอยากไปธุระก็ไปทำได้ ขอไปเขาก็ให้ไป เราอยู่เหมือนพี่น้องกัน...”

(เด็กหญิง หมายเลข 3 สัมภาษณ์เชิงลึก 16 เมษายน 2559)

“...ในร้านมีลูกจ้างลาว 3 คน ทุกคนได้เงินเท่ากันหมด ดูแลเหมือนกันเหมือนลูกเหมือนหลาน...”

(เด็กหญิง หมายเลข 4 สัมภาษณ์เชิงลึก 10 เมษายน 2559)

“...เวลาอยากไปไหนเขาก็พาไป แยกไปบักซีแกก็ชวน แต่พวกหนูไม่ไปหรอก ร้อน...”

(เด็กหญิง หมายเลข 4 สัมภาษณ์เชิงลึก 10 เมษายน 2559)

“...ไม่เคยช่วยอะไรเลย มีแต่ทำร้าย..”

(เด็กหญิง หมายเลข 1 สัมภาษณ์เชิงลึก 15 เมษายน 2559)

“...หนูไม่เคยรับเงินจากเขาเลย หนู 3 คนไม่มีเงินติดตัว พาสปอร์ตที่ทำมาเขาก็เก็บไว้...”

(เด็กหญิง หมายเลข 2 สัมภาษณ์เชิงลึก 16 เมษายน 2559)

“...หนูทำงานทุกวันไม่มีวันหยุด หนูมาประจำเดือนเขาก็ให้หนูหยุดแค่ 3 วัน หนูมาทำงานช่วงแรกหนูปวดท้องมาก เขาให้หนูพักแค่วันเดียว แต่ไม่พาหนูไปหาหมอ หนูไม่ยอมอาศัยอยู่ที่นั่น แต่หนูไปไหนไม่ได้...”

(เด็กหญิง หมายเลข 2 สัมภาษณ์เชิงลึก 16 เมษายน 2559)

ผลกระทบของขบวนการค้ามนุษย์ที่เกิดขึ้นจากการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ

ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการนำเด็กและหญิงมาแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ คือ 1. ผลกระทบต่อเด็กและหญิงที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ พบ ปัญหาสุขภาพเสี่ยงต่อการติดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ เด็กขาดโอกาสทางการศึกษาและได้รับการพัฒนาที่เหมาะสมวัย ด้านจิตใจเด็กและหญิงรู้สึกสูญเสียคุณค่าความเป็นมนุษย์ กล่าวโทษตนเอง รู้สึกอับอายและสิ้นหวัง วิดกกังวลกลัวโดนฆ่า ส่วนเด็กและหญิงที่สมัครใจมาทำงานจะมีความรู้สึกผิดกับเจ้าของสถานประกอบการและกล่าวโทษตนเองว่าเป็นต้นเหตุของการถูกจับกุม 2. ผลกระทบต่อครอบครัวเด็กและหญิงที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ ครอบครัวเป็นห่วงที่ถูกควบคุมตัวเป็นระยะเวลานาน ขาดคนหารายได้มาจุนเจือสมาชิกในครอบครัว และครอบครัวผิดหวังต่อการกระทำที่ส่งผลเสียต่อชื่อเสียงของวงศ์ตระกูล 3. ผลกระทบต่อชุมชน สังคมและประเทศชาติ เด็กและหญิงส่วนใหญ่ทราบข่าวการหลอกเด็กและหญิงก่อนมาทำงาน แต่ไม่ได้ตระหนักถึงภัยที่อาจเกิดขึ้นกับตนเองและยังขาดความตระหนักรู้ถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับเด็กและหญิงคนอื่น ๆ ตลอดจนผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับสังคมและประเทศชาติ ซึ่งเด็กและหญิงมองเป็นเรื่องไกลตัว ดังคำกล่าวต่อไปนี้

“...หนูกลัวว่าหนูจะติดโรค บางคนถอดถุงยางออก โดยที่หนูไม่รู้ตัว ตอนนั้นหนูกลัวท้อง กลัวเป็นโรคมามาก...”

(เด็กหญิง หมายเลข 2 สัมภาษณ์เชิงลึก 16 เมษายน 2559)

“...หนูรู้สึกอาย ที่ต้องทำงานแบบนี้ หนูอยากตาย...”

(เด็กหญิง หมายเลข 2 สัมภาษณ์เชิงลึก 16 เมษายน 2559)

“...หนูตั้งใจมาทำงานเพื่อหาเงินส่งให้พ่อกับน้อง พ่อหนูไม่รู้ว่าหนูถูกหลอกมาทำงานแบบนี้ ถ้าพ่อรู้คงโกรธมาก หนูกลัวพ่อเสียใจ หนูตัวเองที่หนีมา...”

(เด็กหญิง หมายเลข 2 สัมภาษณ์เชิงลึก 16 เมษายน 2559)

“...หนูรู้ว่าทำงานแบบนี้ผิดกฎหมาย หนูมาอยู่ที่นี่ไม่รู้ว่าพ่อแม่จะอยู่อย่างไร หนูไม่โกรธเจ้าของร้านนะแต่หนูโกรธตัวเอง สาธารณะนะ หนูเสียใจที่ทำให้พ่อแม่เป็นห่วง...”

(เด็กหญิง หมายเลข 3 สัมภาษณ์เชิงลึก 16 เมษายน 2559)

“...พ่อหนูโดนจับพ่อแม่หนูก็ไม่มีเงิน ต้องหายืมคนอื่นเขาอีก...”

(เด็กหญิง หมายเลข 4 สัมภาษณ์เชิงลึก 10 เมษายน 2559)

“...หนูกลัวว่าหนูจะโดนเขาฆ่า อีกอย่างหนูไม่กล้าหนีด้วยเพราะกลัวระเบิด หนูคิดทุกวันเลยนะ ถ้าหนูตายใครจะส่งเงินให้ลูก ให้พ่อ ให้แม่หละ...”

(ผู้หญิง หมายเลข 5 สัมภาษณ์เชิงลึก 10 เมษายน 2559)

“...หนูอยู่ที่ไทยหนูไม่รู้จักใคร คนนอกไม่มีใครรู้ว่าหนูทำงานแบบนี้ แต่ถ้าคนที่บ้าน หนูรู้ พ่อหนูรู้ หนูก็ไม่อยากกลับไปอยู่บ้านแล้ว หนูอาย...”

(เด็กหญิง หมายเลข 2 สัมภาษณ์เชิงลึก 16 เมษายน 2559)

“...หนูไม่รู้หรือกว่ากระทบชุมชน สังคมและประเทศชาติยังไง แต่คิดว่ามันไม่ดี...”

(ผู้หญิง หมายเลข 5 สัมภาษณ์เชิงลึก 10 เมษายน 2559)

มุมมองของเด็กและหญิงที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ต่อผลการรายงาน สถานการณ์การค้ามนุษย์ (TIP Report 2015) ที่ประเทศสหรัฐอเมริกา จัดอันดับให้ประเทศไทย อยู่ในกลุ่ม Tier 3

เด็กและหญิงที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ไม่ทราบผลการรายงานสถานการณ์การค้า มนุษย์ของสหรัฐอเมริกาที่จัดอันดับให้ประเทศไทยอยู่ Tier 3 แต่เห็นด้วยที่ประเทศไทยถูกจัดอันดับอยู่ Tier 3 เนื่องจากเด็กและหญิงจำนวนมากมีความต้องการงานทำที่ประเทศไทยเพื่อหาเงินเลี้ยงครอบครัว และสร้างความเป็นอยู่ที่ดีให้กับครอบครัว การชักจูง หลอกลวง นำพาเด็กและหญิงเข้าประเทศไทยทำ เป็นขบวนการ และสมัครใจมาทำงานขายบริการทางเพศจำนวนมาก และยังพบว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐไทยมี ส่วนเกี่ยวข้องกับขบวนการค้ามนุษย์ ขาดการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง อีกทั้งเด็กและหญิงที่ตก เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ไม่ทราบถึงผลกระทบที่ประเทศไทยได้รับจากการถูกจัดอันดับ Tier 3 ดังคำกล่าวต่อไปนี้

“...หนูเห็นด้วย เพราะหนูว่าประเทศไทยมีคนมาทำงานแบบนี้เยอะ ที่หนูเห็นมีหลาย ร้านนะ ส่วนใหญ่ที่เห็นเป็นคนลาว ที่ร้านก็เป็นคนเมืองเฟื่องหมด...”

(เด็กหญิง หมายเลข 3 สัมภาษณ์เชิงลึก 16 เมษายน 2559)

“...หนูว่าประเทศเรามีเด็กและผู้หญิงขายตัวเยอะนะ แต่ส่วนใหญ่เขาสมัครใจมาทำ กันเพราะอยากได้เงิน แต่หนูไม่อยากทำและหนูก็ไม่รู้ว่ากลับบ้านได้อย่างไร หนูไม่รู้จะขอให้ใครช่วย...”

(ผู้หญิง หมายเลข 5 สัมภาษณ์เชิงลึก 10 เมษายน 2559)

“...ตอนแรกหนูคิดว่ามาทำงานแถวรัฐประเทศ ไม่คิดว่ามาไกลขนาดนี้...”

(เด็กหญิง หมายเลข 2 สัมภาษณ์เชิงลึก 16 เมษายน 2559)

“...สายตรวจเขามาทุกวันเลย แต่หนูนั่งคุยกับแขกเขาก็ไม่สนใจ เขามาตรวจคน ใหญ่ๆ เขาตรวจแต่หน้าร้าน ถ่ายรูปแล้วก็ไป ก็ไม่มีปัญหาเพราะทุกคนมีพาส...”

(เด็กหญิง หมายเลข 3 สัมภาษณ์เชิงลึก 16 เมษายน 2559)

“...ตำรวจประมาทไป พอบอกว่าไม่มีบัตรก็เชื่อ หน้าหนูแถมด้วยเขาก็เชื่อ วันนั้นเขาจับเพื่อนหนู ไป 2 คน หนูก็นั่งก้มหน้าไม่พูดกับใคร หนูก็ไม่รู้ทำยังไง ขอเจ้าเอาน้ำในตู้มาแจกตำรวจหมดเลย กลัวโดนถามถึงตัวเองไง หนูก็ต้องเอาตัวรอดเนอะ...”

(เด็กหญิง หมายเลข 4 สัมภาษณ์เชิงลึก 10 เมษายน 2559)

“...ตอนที่หนีออกมามีคนพามาช่วยไว้ แต่ไม่อยากแจ้งตำรวจไทย เพราะกลัวว่านาง D ให้ตั้งค์ตำรวจแล้วจะปล่อยนาง D ออกมาอีกก็กลัวจะถูกทำร้ายอีก...”

(เด็กหญิง หมายเลข 1 สัมภาษณ์เชิงลึก 15 เมษายน 2559)

“...ใคร ๆ ก็อยากมาทำงานที่ไทยเพราะมีงานให้ทำ บางคนกลับไปสร้างบ้านสวย ๆ ให้พ่อแม่หนูก็อยากทำให้พ่อแม่เหมือนกัน...”

(เด็กหญิง หมายเลข 2 สัมภาษณ์เชิงลึก 16 เมษายน 2559)

“...หนูไม่รู้หรอกว่าจะเกิดปัญหาอะไรกับไทยบ้าง...”

(เด็กหญิง หมายเลข 2 สัมภาษณ์เชิงลึก 16 เมษายน 2559)

ความคิดเห็นของเด็กและหญิงต่อกลไกการช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

1. การรับแจ้งเหตุ/เบาะแสการค้ามนุษย์

จากการศึกษา เด็กและหญิงมีความคิดเห็นต่อกลไกการช่วยเหลือในขั้นตอนการรับแจ้งเหตุ/เบาะแสการค้ามนุษย์ พบว่า โดยส่วนใหญ่กลุ่มเด็กและหญิงที่สมัครใจมาทำงานในร้านคาราโอเกะจะถูกเจ้าหน้าที่ควบคุมตัวโดยใช้วิธีการล่อซื้อ ส่วนเด็กและหญิงที่ถูกหลอกมาทำงานกลุ่มนี้จะขาดความรู้ในเรื่องสิทธิและช่องทางการขอรับความช่วยเหลือ และเหยื่อบางคนมีทัศนคติเชิงลบกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพราะขาดความเชื่อมั่นในการตั้งคำถามต่อไป

“...หนูไม่รู้ว่าเขาเป็นตำรวจ เขาก็มานั่งกินเหล้าเหมือนลูกค้าทั่วไป พอดกกลงกันได้เขาก็พาหนูไปโรงแรม พอถึงโรงแรมเขาให้หนูไปอาบน้ำจนหนูออกมา ก็ได้ยินเสียงเคาะประตูห้อง ตำรวจก็เข้ามาแล้วบอกว่าเป็นตำรวจจะมาช่วย ไม่ต้องตกใจ ให้ใส่เสื้อผ้าแล้วไปกับเขา ตอนนั้นหนูตกใจมาก ร้องไห้อย่างเดียว...”

(เด็กหญิง หมายเลข 3 สัมภาษณ์เชิงลึก 16 เมษายน 2559)

“...วันนั้นหนูไปนอนกับแขกข้างนอก เป็นกัมพูชาเหมือนกัน หนูเลยเล่าให้เขาฟังว่าหนูกับเพื่อน อีก 2 คน ถูกหลอกมาทำงาน หนูบอกเขาว่าอยากกลับบ้าน แต่ใจไม่กล้าบอกให้ทำงานใช้หนี้ก่อน หนูไม่รู้จะบอกใคร ขอให้เขาช่วยบอกตำรวจ อีกสองวันเจ้าหน้าที่ตำรวจก็มา หนูคิดว่าคงเป็นกัมพูชาคนนั้นที่ช่วยหนูกับเพื่อนไว้...”

(เด็กหญิง หมายเลข 2 สัมภาษณ์เชิงลึก 16 เมษายน 2559)

“...ตอนที่หนูหนีออกมาได้ หนูไม่อยากให้ตำรวจช่วยเพราะกลัวว่าบอกแล้วเขาจะปล่อยนาง D กลับมาทำร้ายหนูอีกคนพม่าที่ช่วยหนูเขารู้จักเจ้าหน้าที่พม่า (LPN) เขาเลยโทรไปแจ้งเจ้าหน้าที่พม่าเขาก็ลงมารับหนูไปกรุงเทพฯ ฯ ก่อนจะส่งหนูกลับมาทำเรื่องที่ปัตตานีอีกครั้ง หนูกลัวหนูไม่ไวใจเจ้าหน้าที่ไทย เขาทำไม่ดี...”

(เด็กหญิง หมายเลข 1 สัมภาษณ์เชิงลึก 15 เมษายน 2559)

2. การเข้าช่วยเหลือ ตรวจค้น จับกุม และการช่วยเหลือ

จากการศึกษา เด็กและหญิงมีความคิดเห็นต่อกลไกการช่วยเหลือในขั้นตอนการเข้าช่วยเหลือ ตรวจค้น จับกุม และการช่วยเหลือพบว่า การลงพื้นที่เข้าช่วยเหลือเด็กและหญิงที่ตกเป็นเหยื่อจะปฏิบัติโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจนอกเครื่องแบบเป็นหน่วยหลักในการเข้าช่วยเหลือในพื้นที่เกิดเหตุ เก็บหลักฐาน พยาน และควบคุมผู้ต้องหา หรือใช้วิธีการให้ตำรวจล่อซื้อเด็กและหญิงออกไปนอกสถานที่ ซึ่งภายหลังจากการแสดงตัวว่าเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ กรณีที่เป็นเด็กและหญิงคนต่างชาติพบปัญหาเรื่องการสื่อสาร ทำให้เหยื่อไม่เข้าใจกระบวนการช่วยเหลือ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาวะจิตใจของเด็กและหญิงเป็นอย่างมาก จากนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจจะนำตัวเด็กและหญิงไปเก็บหลักฐานและชี้พื้นที่เกิดเหตุ เช่น เงินที่ใช้ในการล่อซื้อ ห้องที่จัดไว้สำหรับให้บริการทางเพศ สมุดบันทึกการให้บริการลูกค้าของเหยื่อ บัญชีรายรับ-รายจ่ายของสถานประกอบกิจการ เป็นต้น ก่อนนำตัวเด็กและหญิงไปสอบปากคำเบื้องต้นที่สถานีตำรวจ ซึ่งโดยส่วนใหญ่เหยื่ออยู่ในสภาวะที่ไม่พร้อมที่จะให้ข้อมูล เนื่องจากเป็นเวลากลางคืนประกอบกับเหยื่อรู้สึกหวาดกลัวและอับอายที่จะต้องตอบคำถามเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งเป็นเพศตรงข้าม ประกอบกับเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่มีล่ามช่วยสื่อความหมาย จึงไม่มีการแจ้งสิทธิและขั้นตอนการได้รับความช่วยเหลือกับเหยื่อได้รับทราบในทันที หลังจากเสร็จและในคืนเดียวกันเจ้าหน้าที่ตำรวจจะนำตัวเด็กและหญิงส่งเข้ารับการคุ้มครองในบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัด ซึ่งเด็กและหญิงจะนอนไม่หลับ มีอาการร้องไห้ตลอดเวลา เครียด และปวดท้องเกร็ง

“...วันนั้นหนูทำงานปกติ ก็ผู้ชายเดินเข้ามาหลังร้าน หนูคิดว่าเป็นแขก ตอนนั้นหนูเพิ่งอาบน้ำเสร็จเขาบอกให้หนูไปใส่เสื้อผ้าแต่หนูไม่เข้าใจ เลยเดินไปดูหน้าร้านก็เห็นตำรวจเต็มไปหมด จากนั้นเขาได้ถ่ายรูปหนูแล้วก็ให้หนูชี้ห้องต่าง ๆ ในร้าน จากนั้นตำรวจก็พาหนูไปโรงพักจากนั้นหนูไปเจอผู้หญิงกัมพูชา เขาบอกว่าจะช่วยหนูพูดกับตำรวจ แล้วหนูจะได้กลับบ้านพอกุ้ยกับตำรวจเสร็จเขาก็ส่งหนูไปบ้านพัก...”

(เด็กหญิง หมายเลข 2 สัมภาษณ์เชิงลึก 16 เมษายน 2559)

“...ตอนนั่งอยู่ที่ร้านหนูก็เห็นเขาพกปืนนะ แต่หนูไม่คิดว่าเขาจะมาล่อซื้อหนูไว้ก่อนออกไปหนูก็เอาเงินไปจ่ายค่าเสียเวลา 300 แล้วเอาเงินที่เหลืออีก 1,800 ไปเก็บในห้อง พอออกไปโรงแรมเขาบอกว่าจะโทรหาเพื่อนหนูก็นึกอะใจแล้ว พอเข้าไปในห้องหนูเลยบอกเขาว่า จะจับก็จับไม่ต้องเสียเวลา เขาก็เอาโทรศัพท์หนูไปแล้ววิ่งออกไป หนูนี้เสียใจมากเลยพี่ น้ำตาหนูนี้ไหล ปีก ๆ เลย จากนั้นตำรวจก็พาหนูไปที่ร้านไปเอาเงินที่หนูเก็บไว้มาถ่ายรูป หนูเห็นเจ้าของร้านโดนจับหนูนี้

สงสารเขาอะ คึนนั่นหนูต้องไปนั่งให้ปากคำกับตำรวจทั้งคึน อายก็อาย เมาก็เมา เครียดก็เครียด กว่า จะได้มาเข้าบ้านพักเด็กก็ ตี 4 แล้ว...”

(เด็กหญิง หมายเลข 4 สัมภาษณ์เชิงลึก 10 เมษายน 2559)

3. การสอบข้อเท็จจริง/คัดแยกผู้เสียหาย

จากการศึกษา เด็กและหญิงมีความคิดเห็นต่อกลไกการช่วยเหลือในขั้นตอนการสอบข้อเท็จจริง/คัดแยกผู้เสียหาย พบว่า ภายหลังการเข้าช่วยเหลือแล้ว เด็กและหญิงจะถูกส่งตัวไปยังสถานีตำรวจเพื่อถามปากคำเบื้องต้น พบว่าพนักงานสอบสวนส่วนใหญ่เป็นผู้ชายทำให้เด็กและหญิงรู้สึกเขินอายในการตอบคำถาม โดยเฉพาะประเด็นเพศและบางประเด็นที่ไม่เกี่ยวข้องหลังจากนั้นเด็กและหญิงจะต้องเข้าสู่กระบวนการคัดแยกเหยื่อ โดยทีมสหวิชาชีพจะร่วมกันพิจารณาหลักฐานที่รวบรวมได้ในที่เกิดเหตุและซักถามเด็กและหญิงที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ตามองค์ประกอบการค้ามนุษย์ เช่น มาจากที่ไหน ใครพามา มาแล้วได้ทำงานใหม่ ทำงานอะไร ได้รับค่าจ้างใหม่ เป็นต้น หากเป็นชาวต่างชาติเจ้าหน้าที่จะจัดให้มีล่ามในการสื่อความหมาย แจ้งสิทธิว่าจะได้รับความช่วยเหลือด้านใดบ้าง เช่น การรักษาพยาบาล การดำเนินคดีทางกฎหมาย การได้รับการคุ้มครองในฐานะพยาน และการได้รับความช่วยเหลืออื่น ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด จากนั้นเด็กและหญิงจะถูกส่งตัวเข้ารับการคุ้มครองสวัสดิภาพในบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดปัตตานี แต่พบว่า เด็กและหญิงรู้สึกไม่ปลอดภัยในชีวิต หวาดกลัวว่าจะถูกทำร้ายเนื่องจากหน่วยงานตั้งอยู่ในพื้นที่ที่เด็กและหญิงถูกนำมาแสวงหาประโยชน์ ความช่วยเหลือด้านการแพทย์ คือ การเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลจังหวัดเหมือนคนไข้ทั่วไป มีเจาะเลือดตรวจภายใน แต่พบว่า กระบวนการตรวจภายในมีความซ้ำซ้อนและแพทย์บางคนขาดความเข้าใจในการเขียนคำวินิจฉัย ส่วนชาวต่างชาติจะได้รับความอนุเคราะห์ที่คำรักษาพยาบาล นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ได้จัดประชุมทีมสหวิชาชีพเพื่อกำหนดค่าสินไหมทดแทนจากนายจ้างให้กับเด็กและหญิงที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ และดำเนินการเรื่องสืบพยานล่วงให้กับเด็กและหญิงแล้วเสร็จ ก่อนส่งต่อเด็กและหญิงเข้ารับการคุ้มครองสวัสดิภาพ ณ สถานคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์จังหวัดสุราษฎร์ธานี (บ้านศรีสุราษฎร์) เพื่อเข้ารับการรักษาฟื้นฟูสภาพร่างกาย จิตใจ ดังคำกล่าวต่อไปนี้

“...หนูอาย เวลาตำรวจผู้ชายมาถาม หนูไม่อยากคุยด้วยเลย หนูรู้สึกเหมือนเขาไม่ชอบหนู บางคนนี่พูดไม่ดีเลยนะ ถามซ้ำ ๆ อยู่นั่นแหละ หนูไม่ชอบเลย เช่น ทำไมมาทำงานแบบนี้หละ? ไม่กลัวติดโรคบ้างหรือ? เขาไม่น่าจะถามนะ เหมือนเขาตำหนุเลย แต่บางคนเขาก็พูดดี ถามว่าบ้านอยู่ที่ไหน มาทำงานได้อย่างไร ใครเป็นคนพามา มาทำงานอะไร แล้วได้รับค่าจ้างใหม่ ประมาณนี้อะ แล้วเขายังให้เงินหนูไว้ใช้ที่บ้านพักเด็ก ๆ ด้วย...”

(ผู้หญิง หมายเลข 5 สัมภาษณ์เชิงลึก 10 เมษายน 2559)

“...แต่หลังจากที่เจอเจ้าหน้าที่ไทยและเจ้าหน้าที่พม่ามาประชุมกัน ก็รู้สึกมั่นใจมากขึ้น เพราะมีเจ้าหน้าที่ผู้หญิงที่บ้านพักเด็กคอยช่วยเหลืออยู่ตลอด ไปโรงพยาบาล ไปเจอหมอ ไปเจอตำรวจ ไปศาล พี่เขาดูแลอย่างดีเป็นกันเองจากเดิมที่กลัวเจ้าหน้าที่ตอนนี้รู้แล้วว่าเขาช่วยเราจริง ๆ แต่ตอนสอบปากคำกับตำรวจผู้ชาย หนูรู้สึกอายมาก ถ้าเป็นตำรวจหญิงดีกว่าพูดยังงี้ก็ได้ไม่อาย ...”

(เด็กหญิง หมายเลข 1 สัมภาษณ์เชิงลึก 15 เมษายน 2559)

“...หนูโชคที่ได้เจอคนกัมพูชา พี่เขามาทำงานแล้วได้แฟนอยู่ที่ไทย (ล่าม) พี่เขาช่วยพูดกับเจ้าหน้าที่ตำรวจให้หนู แล้วก็มาพูดเจ้าหน้าที่บ้านพักเด็ก ๆ ให้อีกด้วย ตอนหนูอยู่ที่บ้านพักเด็ก ๆ พี่เขามาคุยด้วยตลอด เอาของมาให้ พี่เขาช่วยหนูมากเลย ช่วยโทรไปหาพ่อหนูที่บ้านด้วยนะ บอกว่าหนูถูกจับให้ส่งหลักฐานมาให้เจ้าหน้าที่ที่บ้านพักเด็ก ๆ แล้วหนูจะได้กลับบ้านเร็วขึ้น...”

(เด็กหญิง หมายเลข 2 สัมภาษณ์เชิงลึก 16 เมษายน 2559)

“...หนูไปตรวจที่โรงพยาบาลปัตตานี หนูตรวจแล้วนะ แต่หมอบอกให้ไปตรวจที่โคกโพธิ์ใหม่เพราะเกิดที่โคกโพธิ์ หมอที่โคกโพธิ์ก็ไม่อยากตรวจหนูซ้ำ เขาส่งสารหนู หมอเขาผลตรวจจากทางโน้น แต่ทางโน้นก็ไม่ให้หนูมองว่าโรงพยาบาลเหมือนกันทำไมไม่ให้ความร่วมมือกัน...”

(เด็กหญิง หมายเลข 4 สัมภาษณ์เชิงลึก 10 เมษายน 2559)

“...เจ้าหน้าที่บ้านพักเด็ก ๆ เขาก็ดูแลดี ตื่นมากก็กิน กินเสร็จก็นอน ไม่ต้องทำอะไร แคร่หรือให้ตำรวจมาคุยด้วย เจ้าหน้าที่เขาดูแลทุกอย่างเลย ตอนนั้นหนูกลัวว่าหนูจะต้องจะเป็นเอดส์เจ้าหน้าที่ก็พาหนูไปโรงพยาบาล ตอนอยู่ที่นั่นมีเด็กอยู่กันเยอะทำให้ไม่เหงา หนูก็ได้ช่วยดูแลเด็กด้วย แต่นั่นแหละ หนูก็ยังกลัวเจ้าของร้านมาตามมันก็ไม่ไกลกันมากนะกับร้าน เขาจะมาตอนไหนก็ไม่รู้ ซึ่งเขาก็รู้ว่าหนูมาอยู่ที่บ้านพักเด็ก ๆ หนูรู้สึกไม่ปลอดภัย...”

(ผู้หญิง หมายเลข 5 สัมภาษณ์เชิงลึก 10 เมษายน 2559)

4. การส่งกลับประเทศภูมิลำเนา

จากการศึกษา เด็กและหญิงมีความคิดเห็นต่อกลไกการช่วยเหลือในขั้นตอนการส่งกลับประเทศภูมิลำเนา พบว่า หลังจากกระบวนการสืบพยานล่วงหน้าเสร็จ บ้านพักเด็กและครอบครัวจะดำเนินการส่งต่อเด็กและหญิงเข้ารับบริการคุ้มครองสวัสดิภาพ บำบัดฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจ พัฒนาทักษะอาชีพในสถานคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์จังหวัดสุราษฎร์ธานี (บ้านศรีสุราษฎร์) เพื่อดำเนินประสานเจ้าหน้าที่ประเทศต้นทางมาสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กและหญิง มีการพิสูจน์สัญชาติซึ่งในกระบวนการดังกล่าวใช้ระยะเวลาานาน ทำให้เด็กและหญิงคิดถึงบ้าน ส่วนเด็กและหญิงคนไทยจะเข้าสู่กระบวนการส่งคนสงเคราะห์ของบ้านพักเด็กและครอบครัว มีการประสานข้อมูลกับบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดภูมิลำเนาของเด็กและหญิงเพื่อติดตามเยี่ยมบ้าน ประเมินครอบครัวก่อนส่งเด็กกลับภูมิลำเนา

“...หนูไม่รู้หรือว่าหนูมีสิทธิอะไรบ้าง หนูรู้ว่าต้องมาอยู่ที่นี้ก่อน เดี่ยวเจ้าหน้าที่พม่าจะมารับกลับไป ตอนนี้อยู่ที่นี่ (บ้านศรีสุราษฎร์) จะครบ 8 เดือนแล้ว ก็มีเจ้าหน้าที่พม่ามาเจอหนู 2 ครั้ง เขาบอกว่าไปตามหาบ้านให้แล้ว กำลังทำเรื่องส่งหนูกลับไป อยู่ที่นี่หนูก็ได้ทำขนม เรียนเสริมสวย สนุกดี ๆ กว่าอยู่ที่บ้านพักเด็ก ๆ มีแต่โรฮิดูจา พวกมันไม่ชอบหนู หนูมาอยู่ที่นี่ไม่เหงาเพราะมีแต่เพื่อนรุ่นเดียวกัน ส่วนเงินเจ้าหน้าที่บอกว่าหนูได้เงิน 3,000 บาท แต่ไม่รู้ว่าเป็นเงินอะไร หนูก็ฝากไว้ที่เจ้าหน้าที่ ตอนนี้อยู่ไม่ต้องการเงินแล้วหนูอยากกลับ...”

(เด็กหญิง หมายเลข 1 สัมภาษณ์เชิงลึก 15 เมษายน 2559)

“...การส่งกลับเร็วดีนะ ที่คิดว่าเร็วเพราะก่อนหน้าเพื่อนหนูโดนจับที่สงขลา ยายเขาลำบากมากเลยนะลำบากกว่าหนูอีก ไม่สบายมารับไม่ได้ แต่ที่นั่นเขาไม่ใช่วิธีแบบนี้นะเขาส่งเพื่อนหนูไปสุราษฎร์ธานีโน้น แต่ที่นี้เจ้าหน้าที่ขออนุญาตลงไปเยี่ยมที่บ้านหนูก่อน เห็นเขาบอกว่ามีเจ้าหน้าที่ที่บุรีรัมย์ลงไปดู แล้วเขาก็พากันนัดมารับหนู คือ ให้เจ้าหน้าที่ไปติดตามไปส่งหนูที่หมอชิดแล้วให้เจ้าหน้าที่ที่บุรีรัมย์มารับพาหนูไปส่งบ้าน หนูว่าหนูโชคดีที่ได้อยู่ที่นี้ หนูเลยได้กลับบ้านเร็ว...”

(เด็กหญิง หมายเลข 4 สัมภาษณ์เชิงลึก 10 เมษายน 2559)

“...หนูรู้สึกไม่ปลอดภัย พอหนูกลับมาถึงบ้าน อีกอาทิตย์หนึ่งเขาตามมาที่บ้านอีก บอกให้หนูเซ็นเอกสาร แล้วเขาจะให้เงินช่วยหนู หนูไม่เซ็นหรอก ไม่รู้ว่าอะไร หนูไม่ยอมความแน่อนจะเอาเรื่อง...”

(ผู้หญิง หมายเลข 5 สัมภาษณ์เชิงลึก 10 เมษายน 2559)

กลไกการปฏิบัติงานช่วยเหลือเด็กและหญิงที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับกลไก โดยแบ่งรายละเอียด ดังนี้

กลไกการช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ คือ หน่วยงานที่ดำเนินการช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ตามบทบาทภารกิจของแต่ละหน่วยงาน ประกอบด้วย ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ (ศปคม.) บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัด สำนักงานจัดหางาน สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน สำนักงานวัฒนธรรม อำเภอบึงสามพัน สถานีตำรวจภูธร สถานีตำรวจน้ำ ด้านตรวจคนเข้าเมือง ศูนย์พิทักษ์เด็ก สตรี และปราบปรามการค้ามนุษย์ สำนักงานยุติธรรม และโรงพยาบาล

โดยศูนย์ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์จังหวัดทำหน้าที่เป็นผู้จัดตั้งและดำเนินการประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมทีมช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ หรือที่เรียกว่า “ชุดปฏิบัติการช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในรูปแบบสหวิชาชีพ” ซึ่งเป็นการระดมความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญทางวิชาชีพให้ความเห็นและเสนอแนวทางการช่วยเหลือที่เหมาะสมแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ โดยมีหลักการทำงาน คือ ใช้ผู้เสียหายเป็นศูนย์กลาง มุ่งเน้นสิทธิขั้นพื้นฐานดำเนินการช่วยเหลือ โดยการนำผู้เสียหายเข้าสู่กระบวนการคุ้มครองช่วยเหลืออย่างองค์รวม ซึ่งทุกขั้นตอนการให้ความช่วยเหลือจะต้องอาศัยความร่วมมือจากสหวิชาชีพที่เกี่ยวข้องร่วมดำเนินการ ตั้งแต่การรวบรวมข้อเท็จจริง การคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ การให้ความช่วยเหลือคุ้มครองเด็กและหญิงที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ ตลอดจนติดตามผลการให้ความช่วยเหลือ สามารถอธิบายขั้นตอนการดำเนินงาน (สำนักป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์และเด็ก, 2556: 229) ได้ดังนี้

1. การรับแจ้งเหตุ/เบาะแสการค้ามนุษย์

การรับแจ้งเหตุโดยประชาชน พลเมืองดี ผู้ปกครอง ญาติ หรือจากตัวผู้เสียหายเอง ซึ่งในบางกรณีมีข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับการขอความช่วยเหลือให้กับผู้เสียหายรายอื่นๆ ที่รอการช่วยเหลืออยู่

การรับแจ้งเหตุโดยหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เจ้าหน้าที่กระทรวงวัฒนธรรม เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง เจ้าหน้าที่

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถแจ้งเหตุผ่านสายด่วน 1300 หรือแจ้งโดยตรงไปยังศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

การรับแจ้งเหตุโดยองค์กรภาคเอกชน ซึ่งมีหน่วยงานที่ดำเนินการเกี่ยวกับการช่วยเหลือผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ ทั้งในส่วนกลางและต่างจังหวัด หลังจากที่ยื่นแจ้งเหตุแล้วจะได้รับแจ้งแล้วจะดำเนินประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยเหลือ แต่บางองค์กรมีกระบวนการสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้นก่อนที่จะประสานงานให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องดำเนินการช่วยเหลือต่อไป

2. การประสานศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์จังหวัด (ศปคม.)

ตำรวจและพนักงานเจ้าหน้าที่ หลังจากการสืบค้นข้อเท็จจริงและมีมูลเหตุเพียงพอ เชื่อถือได้ของข้อมูลการแจ้งเหตุ หน่วยที่รับแจ้งทำการประสานศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ เพื่อดำเนินการประชุมทีมสหวิชาชีพวางแผนเตรียมความพร้อมก่อนเข้าช่วยเหลือ ตรวจสอบและจับกุม โดยศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ อาจแต่งตั้งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือพนักงานฝ่ายปกครองเป็นหัวหน้าชุดปฏิบัติการ พร้อมกำหนดทีมที่ปรึกษาทางกฎหมาย ทีมงานเข้าช่วยเหลือ หรือกำหนดผู้บริหารที่จะช่วยปรึกษาแนะนำเจรจาต่อรองหรือแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินที่อาจเกิดขึ้น มีการบริหารจัดการชั้นความลับของข้อมูล มีการระบุผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องและหน้าที่ชัดเจน มีการแบ่งเป็นทีมสำหรับรับผิดชอบงานด้านต่าง ๆ เช่น ด้านสังคม ด้านกฎหมาย ด้านการประสานงาน โดยประกอบด้วยพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.2551 เป็นต้น

3. การเข้าช่วยเหลือ ตรวจสอบ จับกุม และการช่วยเหลือเบื้องต้น

ก่อนถึงที่เกิดเหตุควรมีจุดนัดพบทีมงาน (บางกรณีต้องมีล่าม และแพทย์ร่วมด้วย) มีการจัดเตรียมพาหนะในการเดินทาง ซึ่งต้องเป็นยานพาหนะที่ไม่สะดุดตาหรือบอกถึงหน่วยงาน มีการประสานงานระหว่างหัวหน้าทีมและหัวหน้าชุดปฏิบัติการก่อนการเข้าช่วยเหลือ ตรวจสอบ และจับกุม พร้อมกับหมายค้น หรือหมายจับ เมื่อถึงสถานที่เกิดเหตุให้แต่ละทีมดำเนินการตามแผนที่ซักซ้อม และเก็บวัตถุพยานและหลักฐานต่างๆ ด้วยการถ่ายภาพ จดบันทึก โดยมีเจ้าหน้าที่พิจารณาคัดแยกผู้เสียหายเบื้องต้นก่อนว่าเป็น เด็ก ผู้ชาย ผู้หญิง ครอบครัว คนไทย หรือ คนต่างชาติ หลังจากออกจากสถานที่เกิดเหตุระหว่างเคลื่อนย้ายผู้เสียหาย ควรระวังการแผ่ตัว/การแทรกแซงของผู้มีอิทธิพล และต้องจัดให้มีเจ้าหน้าที่เดินทางไปกับผู้เสียหายเพื่อแจ้งสิทธิและขั้นตอนการให้ความช่วยเหลือ ตลอดจนสถานที่ในการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ต้องมีความปลอดภัยและเหมาะสมเป็นสัดส่วน มีการเตรียมนักสังคมสงเคราะห์ เจ้าหน้าที่ที่เป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับการค้ามนุษย์ ล่าม และยานพาหนะที่เพียงพอ

4. สอบข้อเท็จจริง/คัดแยกผู้เสียหาย

ภายหลังจากการเข้าช่วยเหลือผู้เสียหายแล้ว จะต้องดำเนินการสอบข้อเท็จจริงจากผู้ที่นำเชื่อว่าตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลสถานการณ์ที่เกิดขึ้น โดยจะต้องรวบรวมรายละเอียดข้อมูลที่เกิดขึ้นให้มากที่สุด ทั้งนี้ในเบื้องต้น ควรมีข้อมูลเพียงพอที่จะสามารถนำมาใช้ประกอบการวางแผนพิจารณาให้ความช่วยเหลือ หรือ ดำเนินการต่อ ดังนี้

- ข้อมูลส่วนตัวเกี่ยวกับผู้เสียหาย ได้แก่ อายุ เพศ สัญชาติ ภูมิลำเนา
- สภาพปัญหาความเดือดร้อนที่ประสบและความต้องการให้หน่วยงานช่วยเหลือ

- สถานที่เกิดเหตุ โดยพิจารณาดูหน่วยงานที่อยู่ใกล้เคียงและสามารถให้ความช่วยเหลือได้ในเบื้องต้น

- ระยะเวลาที่ผู้เสียหายตกอยู่ในสภาวะทรมานทุกข์ทรมาน เพื่อใช้ในการประเมินระดับความรุนแรงของปัญหาว่าสมควรได้รับการช่วยเหลือเร่งด่วนหรือไม่

- ข้อมูลเกี่ยวกับผู้แจ้งเหตุ ที่อยู่ที่สามารถติดต่อกลับได้ กรณีต้องการข้อมูลเพิ่มเติม ทั้งนี้ต้องระมัดระวังข้อมูลรั่วไหลและความปลอดภัยของผู้แจ้ง

การคัดแยกเหยื่อสถานที่ที่เหมาะสมและปลอดภัยมีความสำคัญยิ่ง ในการได้มาซึ่งข้อเท็จจริงจากผู้เสียหาย การพิจารณาว่าผู้ใดเป็นผู้เสียหายหรือไม่ให้พนักงานสอบสวนเป็นผู้รับผิดชอบพิจารณาตามข้อเท็จจริงที่รวบรวมได้ โดยพิจารณาจากหลักฐานและความเห็นจากทีมสหวิชาชีพ หากมีความเห็นต่างหรือแย้งกัน ให้บันทึกความเห็น พร้อมแนบความเห็นต่างหรือแย้งไปยังผู้บังคับการตำรวจภูธรในจังหวัดนั้นๆพิจารณา และในระหว่างการพิจารณาให้บุคคลดังกล่าวได้รับการคุ้มครองตามมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.2551 และพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 เมื่อคัดแยกเสร็จแล้วให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการแจ้งสิทธิที่จะเรียกค่าสินไหมทดแทนอันเนื่องมาจากการกระทำผิดฐานค้ามนุษย์ และสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือตามมาตรา 34 ตลอดจนพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดรายงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เพื่อดำเนินการตามมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.2551

การดำเนินการคัดแยกแล้วไม่ตกเป็นผู้เสียหายตามมาตรา 33

เมื่อสหวิชาชีพมีความเห็นว่าบุคคลไม่เข้าข่ายการค้ามนุษย์ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ประสานงานไปยังพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายอื่น เช่น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ.2539 พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 หรือพนักงานตรวจแรงงาน ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ดำเนินการให้คำปรึกษาและพิจารณาให้ความช่วยเหลือคุ้มครองตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกำหนด โดยคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชนเป็นหลักสำคัญ

การดำเนินการคัดแยกแล้วตกเป็นผู้เสียหายตามมาตรา 33

หลังจากที่มีการคัดแยกแล้วพบว่าเป็นผู้เสียหายตามมาตรา 33 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.2551 กฎหมายกำหนดให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์พิจารณาให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลซึ่งเป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์อย่างเหมาะสมในเรื่องที่พักอาศัย อาหาร ยารักษาพยาบาล การบำบัดฟื้นฟูทางร่างกายและจิตใจ การให้การศึกษา ฝึกอบรม การช่วยเหลือทางกฎหมาย โดยมีกระบวนการส่งต่อผู้เสียหายไปสถานคุ้มครองฯหรือหน่วยงานอื่นๆเพื่อรับบริการที่เหมาะสม ตามกระบวนการการส่งต่อผู้เสียหาย

5. การส่งกลับประเทศภูมิลำเนา

กรณีผู้เสียหายเป็นชาวต่างชาติ โดยประสานหน่วยงานต่างๆ เกี่ยวข้องในการส่งกลับ การจัดเตรียมเอกสารการเดินทาง การซักซ้อมเตรียมความพร้อมผู้เสียหายก่อนเดินทางกลับบ้าน การวางแผนชีวิตในอนาคต การเดินทางร่วมกับผู้เสียหายในการส่งกลับ การจัดเตรียมสิ่งของทรัพย์สินมีค่า และค่าสินไหมจากการชดเชยที่เรียกร้องได้นำไปส่งมอบต่อผู้เสียหาย โดยมีหน่วยงานที่จะดูแลเด็กในพื้นที่ต้นทางได้รับรู้ร่วมกัน โดยกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการจะนัดหมายให้เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานในประเทศ

ต้นทางมารับตัว ณ ด่านตรวจคนเข้าเมือง โดยมีหนังสือผ่านด่านตรวจคนเข้าเมือง และแจ้งให้ผู้ว่าราชการจังหวัด พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดได้รับทราบเรื่องในการส่งกลับในแต่ละครั้ง นอกจากนี้ยังมีการจัดประชุมหารือวางแผนช่วยเหลือต่อเนื่องของผู้เสียหายในแต่ละกรณีร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ไทยและเจ้าหน้าที่ประเทศต้นทาง หรือเรียกกันว่า Case Conference

กรณีผู้เสียหายชาวไทย เมื่อผู้รับการคุ้มครองมีความพร้อมที่จะกลับคืนสู่สังคม และครอบครัวมีความพร้อมที่จะดูแลผู้รับการคุ้มครอง การกลับคืนสู่ครอบครัวจึงเป็นสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับผู้รับการคุ้มครอง หรือส่งต่อผู้รับการคุ้มครองไปยังหน่วยงานที่เหมาะสม ซึ่งผู้รับการคุ้มครองบางรายไม่มีครอบครัว หรือ ไม่สามารถกลับคืนสู่ครอบครัวได้ ก็จะประสานส่งต่อผู้รับการคุ้มครองไปยังหน่วยงานที่เหมาะสมต่อการคุ้มครองต่อไป (สถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพบ้านเกร็ดตระการ, 2552)

6. การติดตามประเมินผล

เป็นขั้นตอนที่หน่วยงานที่เคยให้การคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์จะต้องดำเนินการติดตามเรื่องเกี่ยวกับเด็กและหญิงที่ถูกส่งกลับประเทศภูมิลำเนา ซึ่งขั้นการติดตามประเมินผลเสมือนเป็นการประเมินความสำเร็จของงาน เนื่องจากเด็กและหญิงที่ถูกส่งคืนสังคมนั้นมักจะกลับไปเผชิญกับสภาพแวดล้อมเดิม และมีความเสี่ยงที่เด็กและหญิงจะถูกละเมิดสิทธิ และย้อนกลับเข้าสู่ขบวนการค้ามนุษย์ ดังนั้นการติดตามประเมินผลจะช่วยให้ทราบว่า สาเหตุของการกลับเข้าสู่ขบวนการค้ามนุษย์คืออะไร และควรมีแนวทางในการป้องกันและแก้ไขกระบวนการส่งกลับเด็กและหญิงต่อไปอย่างไร

สาเหตุของการตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์

จากผลการศึกษานโยบายที่เด็กและหญิงถูกล่อลวงมาแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ คือ ปัญหาความยากจน การเสพติดกระแสนิยมทางสังคม ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ ปัญหาขาดโอกาสและทางเลือกในการประกอบอาชีพ การขาดโอกาสทางการศึกษาและการช่วยเหลือสิทธิพื้นฐาน และปัญหาความอ่อนแอของสถาบันครอบครัว ประกอบกับผู้ประกอบกิจการมองเด็กและหญิงเป็นสินค้า เพื่อการแสวงหาประโยชน์ให้มากที่สุดโดยมิได้คำนึงถึงคุณค่า ศักดิ์ศรี และสิทธิความเป็นมนุษย์ ส่วนเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานมีการใช้อำนาจโดยมิชอบและมีส่วนเกี่ยวข้องกับขบวนการค้ามนุษย์ นอกจากนี้ปัจจัยที่ผลักดันเด็กให้เข้าสู่ขบวนการค้ามนุษย์มาจากประเทศต้นทางที่ยังขาดนโยบายแก้ไข ปัญหาสังคม เช่น การศึกษา การมีอาชีพและรายได้ ขณะเดียวกันนโยบายของรัฐไทยก็เอื้อประโยชน์ให้กับคนต่างด้าวยื่นขอรับสิทธิตามกฎหมายโดยที่มาตรการคัดกรองของไทยยังขาดความเข้มงวดจึงทำให้เด็กถูกนำมาแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบซึ่งสาเหตุดังกล่าวเป็นปัจจัยสำคัญผลักดันให้เด็กและหญิงต้องออกจากบ้านเพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงาน โดยเฉพาะเด็กและหญิงจากประเทศเพื่อนบ้านมักจะถูกขบวนการค้ามนุษย์หลอกล่อมาแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบและใช้วิธีการนำพาเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ดังคำกล่าวดังต่อไปนี้

“...คิดว่านายจ้างมองเด็กกับหญิงเหมือนสินค้านั้นแหละ เมื่อลงทุนแล้วก็ต้องใช้ให้คุ้มกับที่ลงทุนไปซื้อมาแล้วจะใช้ทำอะไรก็ได้ เขาไม่ได้คำนึงถึงความรู้สึกหรือ เรื่องสิทธิไม่ต้องพูดถึง นายจ้างไม่ต้องการลงทุนเพิ่มอยู่แล้ว...”

(ชาย หมายเลข 6 สัมภาษณ์เชิงลึก 10 พฤษภาคม 2559)

“...งานเกี่ยวกับคำมนุษย์ ที่รู้ ๆ กัน คือ มันมีอำนาจมีอยู่ ตัวเจ้าหน้าที่เองส่วนใหญ่ก็รู้ แต่ไม่มีใครกล้าที่จะเอาตำแหน่งตัวเองไปแลกหรือกะ ไม่งั้นก็เดือดร้อนกันหมด...”

(ชาย หมายเลข 6 สัมภาษณ์เชิงลึก 10 พฤษภาคม 2559)

“..เป็นเพราะประเทศเขาอยู่ในสภาวะยากจน คนไม่ได้เรียนหนังสือ ไม่มีงานทำ หากเขาให้ความสำคัญกับการศึกษา เรื่องคำมนุษย์และสิทธิของประชาชนจะทำให้คนอยากมาทำงานมากขึ้น แม้จะเป็นงานหนักก็สามารถทำได้อย่างมีคุณค่าและมีความสุข แต่ไม่ใช่มาขายเนื้อขายตัวนี้รับไม่ได้...”

(ชาย หมายเลข 6 สัมภาษณ์เชิงลึก 10 พฤษภาคม 2559)

“...ความเชื่อที่ว่ามาประเทศไทยมีรายได้ดีกว่า 2 ประกอบกับระบบของไทยเอื้อประโยชน์ให้คนกลุ่มนี้ ประเทศที่พัฒนาแล้วไม่มีการออกกฎหมายให้นายจ้างคนไหนที่มี robinhoot มาขึ้นทะเบียนหรือ robinhoot ก็ต้องเป็น robinhoot ไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะแต่งงาน แต่ประเทศไทยพอเข้ามาเป็น robinhoot สักพักหนึ่งก็มีการออกกฎหมายให้คนกลุ่มนี้มาขึ้นทะเบียน แล้ว robinhoot พวกนี้ พูดตรง ๆ หลักฐานไม่มีอะไรเลย ร่างกายโตแต่แท้จริงเขาเป็นเด็ก พอคนลงเอยๆ ก็ลงไปบอกประวัติเป็นอายุ 18 ปี ระบบเรามาันเอื้ออำนวยให้เข้ามาผิดกฎหมายยังไงก็ได้ มาอยู่สักพักอยู่รอดैयाก็มีโอกาสได้ขึ้นทะเบียนถูกกฎหมาย ถ้าเป็นอเมริกาออกไปเฮอะชาติหน้าก็ไม่ได้ขึ้น...”

(ชาย หมายเลข 11 สัมภาษณ์เชิงลึก 15 พฤษภาคม 2559)

รูปแบบที่ท่านพบเห็นของขบวนการคำมนุษย์มีการกระทำด้วยวิธีการ/โดยมีวัตถุประสงค์ในการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากเด็กและหญิงในพื้นที่จังหวัดปัตตานี

จากการศึกษาเด็กและหญิงที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ พบว่า มี 2 ลักษณะคือ สมัยครใจมาทำงาน กับถูกหลอกจากประเทศต้นทางมาทำงานในร้านคาราโอเกะ และมีการแอบแฝงค้าประเวณี ส่วนกลุ่มผู้ชายจะถูกนำพามาเพื่อแสวงหาประโยชน์ในภาคแรงงานประมง ดังคำกล่าวดังต่อไปนี้

“...พฤติกรรมโดยส่วนใหญ่ของเด็กและหญิงที่ทำงานในคาราโอเกะ แตกต่างจากเมื่อก่อนแล้ว คือ ส่วนใหญ่จะสมัยครใจกันมาทำงานเอง มีการสับเปลี่ยนร้านเพื่อให้ดูหน้าใหม่ ๆ อยู่ตลอด ไม่ค่อยจะเจอนะที่มีการบังคับให้ทำงาน...”

(ชาย หมายเลข 6 สัมภาษณ์เชิงลึก 10 พฤษภาคม 2559)

“...เป็นวิถีของคนต่างดาว การนำคนเข้ามาทำงานถือเป็นเรื่องปกติของเขา เช่น คนพม่าใจหทัยของเขาไม่มีอะไรยาก ทำไงก็ได้ให้เข้ามาในประเทศไทยก่อน ถูกผิดไม่สนทั้ง ๆ ที่รู้ว่าผิดกฎหมาย คนที่เข้ามาส่วนใหญ่ไม่มีตั้งค์หรือ พวกนำคนเข้ามาก็หาประโยชน์จากคนกลุ่มนี้ จึงกลายเป็นเรื่องปกติของเขา โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและผู้หญิง ไม่รู้หรือว่าจะเข้ามาทำอะไร แต่ขอเข้ามาก่อน ถ้าเป็นชายก็

เอาไปใช้แรงงานในภาคประมง แต่ถ้าเป็นเด็กผู้หญิงก็เข้าสู่ระบบภาคธุรกิจการอาโอะเกะ ซึ่งมีการแอบแฝงค้าประเวณีอยู่ด้วยดังนั้นเด็กและผู้หญิงที่เข้ามาจึงไหลสู่ระบบนี้เพื่อตอบโจทย์แรก คือ เมื่อเข้ามาไม่มีตั้งค์ก็ต้องทำงานใช้หนี้เขา บางรายถูกขังเพื่อรอขายต่อให้กับนายจ้างคนอื่นต่อไป...”

(ชาย หมายเลข 11 สัมภาษณ์เชิงลึก 15 พฤษภาคม 2559)

ผลกระทบของขบวนการค้ามนุษย์ที่เกิดขึ้นจากการนำเด็กและหญิงมาแสวงหาประโยชน์

โดยมิชอบ

จากการศึกษา พบว่า ผลกระทบต่อเด็ก คือ เสี่ยงต่อการติดต่อโรคทางเพศสัมพันธ์ การกระทำด้วยวิธีการรุนแรงย่อมกระทบกระเทือนต่อสภาพจิตใจเด็กไปตลอดชีวิต ผลกระทบต่อจังหวัดปัตตานี คือ สูญเสียภาพลักษณ์การทำงานของวิชาชีพตำรวจ และเสื่อมเสียต่อภาพลักษณ์จังหวัดปัตตานี ดังคำกล่าวดังต่อไปนี้

“...เด็กที่ถูกบังคับให้ร่วมหลับนอนกับผู้ชาย ว่าง่าย ๆ คือ ถูกข่มขืน ทำให้เด็กกลุ่มนี้มีตราบปติดตัวไปจนวันตาย มันลบไม่หาย ไม่รู้สภาพจิตใจเด็กจะเข้มแข็งพอไหมนะ บางคนหาทางกลับไม่เจอชีวิตเขาทั้งชีวิตก็ไปเลย แต่บางคนก็เข้มแข็งกลับตัวได้ โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ซึ่งหากติดเชื้อขึ้นมาถึงเท่ากับทำลายชีวิตลูกผู้หญิงคนหนึ่งทั้งชีวิต...”

(ชาย หมายเลข 11 สัมภาษณ์เชิงลึก 15 พฤษภาคม 2559)

“...ภาพลักษณ์ของตำรวจเสียหาย ดูแย่ และน่าอายนะ ถ้าเป็นตามที่เด็กเล่าว่า เด็กเจอตำรวจบนรถไฟแล้วในครั้งแรก และมาถูกตรวจพบอีกครั้งในบ้านพัก ซึ่งตำรวจก็ไม่ได้ดำเนินการอะไร ลองนึกดูนะคนถูกขังจะบอกว่าตำรวจไม่เห็น มันก็เสียชื่อนะ ซึ่งที่เองก็คิดว่าจังหวัดเล็กๆ อย่างปัตตานีที่มีชาวมุสลิมที่เคร่งศาสนา มีสถานการณ์ความมั่นคงแบบนี้ ไม่คิดว่าจะเจอร้านค้าอาโอะเกะในพื้นที่ จะเจอปัญหาการค้ามนุษย์นะ และมาติดต่อนะเรามาอยู่แป๊บเดียวเองยังเจอ แล้วที่เรายังไม่เห็นหละ แต่อีกมุมหนึ่งทำให้เรารู้ว่ามันมีเรื่องแบบนี้เกิดขึ้น...”

(ชาย หมายเลข 11 สัมภาษณ์เชิงลึก 15 พฤษภาคม 2559)

นโยบายและมาตรการทางกฎหมายที่ใช้ป้องกัน ปราบปราม และช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในพื้นที่จังหวัดปัตตานี

จากการศึกษา พบว่า นโยบายและมาตรการทางกฎหมายที่ใช้ป้องกัน ปราบปราม และช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ถูกกำหนดขึ้น 2 ลักษณะ คือ การรับนโยบายจากส่วนกลางลงมาปฏิบัติในพื้นที่ตามบทบาทภารกิจของกระทรวง และกำหนดโดยคณะอนุกรรมการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์จังหวัดปัตตานี ดังคำกล่าวดังต่อไปนี้

“...การวางมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ มีคำสั่งอยู่นะ คิดว่าเป็นมาตรการคาดโทษสำหรับผู้กำกับ เช่น หากพื้นที่ปล่อยให้มีบ่อนการพนัน มีช่องนรก เจอจับคา

ราโอเกะนำเด็กลาวไปขายบริการทางเพศ ผู้กำกับต้องทำเรื่องชี้แจงนะ หรืออาจโดนย้ายได้ ส่วนพนักงานสอบสวนก็จะเป็นเรื่องการเร่งรัดสำนวน...”

(ชาย หมายเลข 11 สัมภาษณ์เชิงลึก 15 พฤษภาคม 2559)

“...งานมี 3 ส่วนด้วยกัน คือ 1) งานเชิงรับ คือ เป็นสถานแรกรับตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ให้การสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและหญิงที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ โดยจัดบริการแบบองค์รวม คือ ให้บริการปัจจัยพื้นฐานในการดำเนินชีวิต การฟื้นฟูสภาพร่างกาย จิตใจ และให้ความช่วยเหลือตามกฎหมาย 2) งานเชิงรุก คือ การจัดโครงการให้ความรู้เกี่ยวกับการค้ามนุษย์ การฝึกอบรมให้กลุ่มเสี่ยงต่อการค้ามนุษย์ในพื้นที่ และ 3) บูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยอื่น ๆ ในจังหวัด เช่น จัดอบรมให้ผู้ประกอบกิจการและหญิงที่ทำงานในคาราโอเกะ การลงพื้นที่จัดระเบียบสังคมนาอาหารและคาราโอเกะในเวลากลางคืน เพื่อกระตุ้นเตือนไม่ให้เกิด...”

(หญิง หมายเลข 14 สัมภาษณ์เชิงลึก 16 พฤษภาคม 2559)

ความคิดเห็นต่อผลการรายงานสถานการณ์การค้ามนุษย์ (TIP Report 2015) ที่ประเทศสหรัฐอเมริกา จัดอันดับให้ประเทศไทยอยู่ในกลุ่ม Tier 3

จากการศึกษามุมมองต่อสถานการณ์การค้ามนุษย์ที่ประเทศไทยได้รับการประเมินให้อยู่ในระดับต่ำสุด Tier 3 พบว่า ผู้ปฏิบัติงานด้านการค้ามนุษย์ในพื้นที่จังหวัดปัตตานี พบว่า มีทั้งผู้เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกับผลการประเมิน Trip Report 2015 ซึ่งกลุ่มเห็นด้วยมองว่า การค้ามนุษย์ในประเทศไทยมีอยู่จริงเป็นเพราะการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ยังขาดการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังและขาดความต่อเนื่องการตรวจสอบพื้นที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิด โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่บางคนมีส่วนเกี่ยวข้องกับขบวนการค้ามนุษย์ส่งผลให้นายหน้า ผู้ประกอบกิจการที่มีความต้องการใช้แรงงานเด็กและหญิงขาดความเกรงกลัวต่อกฎหมาย และยังคงนำเด็กและหญิงมาแสวงหาประโยชน์ในประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง ส่วนกลุ่มไม่เห็นด้วยกับผลการรายงาน Trip Report 2015 ที่จัดให้ไทยอยู่ในระดับต่ำสุด Tier 3 มองว่า สหรัฐขาดความเข้าใจในเรื่องขนบธรรมเนียมประเพณีและวิถีการดำเนินชีวิตของคนไทย เป็นการประเมินสถานการณ์เป็นการมองปัญหาเฉพาะจุดเท่านั้น โดยเฉพาะเรื่องแรงงานเด็กที่ต้องทำงานช่วยเหลือครอบครัวการนำเด็กและหญิงมาบังคับค้าประเวณีและแรงงานในภาคประมง ซึ่งไม่ได้มองด้านอื่น ๆ ที่ประเทศไทยมีความพยายามในการเร่งแก้ไข เช่น การออกกฎหมายเกี่ยวกับการค้ามนุษย์และปรับแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัญหาการค้ามนุษย์ในปัจจุบัน การจัดตั้งคณะทำงานด้านการค้ามนุษย์ระดับต่าง ๆ การกำหนดนโยบายและนำนโยบายมาวางมาตรการตามบทบาทภารกิจของแต่ละกระทรวง ดังคำกล่าวต่อไปนี้

“...Tier 3 เป็นระดับที่ต่ำสุด มองว่าหนักเกินไป ไม่เห็นด้วย เราในฐานะเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงาน ทุกคนทำงานเต็มที่ แสดงความพยายามในการแก้ไขปัญหา แต่ทำไมการประเมินยังอยู่ในระดับต่ำสุด ซึ่งเป็นการมองประเทศไทยในบางจุดเท่านั้น ไม่ได้มองวัฒนธรรมของเรา กลายเป็นว่าเด็กที่ช่วยพ่อแม่งานก็ว่าเราใช้แรงงานเด็กไป...”

(หญิง หมายเลข 9 สัมภาษณ์เชิงลึก 17 พฤษภาคม 2559)

“...ไม่เห็นด้วยกับการรายงาน Trip Report ให้เราอยู่ Tier 3 นะ เพราะสหรัฐเข้ามาศึกษาในพื้นที่ของเราจริงหรือไม่ เขาเข้าใจวิถีชีวิตในการทำงานใหม่ เข้าใจขนบธรรมเนียมปฏิบัติของเราใหม่ เขาไม่ควรมองแค่การค่าประเมิน การประเมินเท่านั้นแล้วนำข้อมูลมาประกอบรายงาน ซึ่งมองว่าไม่ถูกต้องเพราะเป็นการนำเสนอเพียงด้านเดียวเท่านั้น เขาควรมองให้รอบด้าน...”

(ชาย หมายเลข 12 สัมภาษณ์เชิงลึก 10 พฤษภาคม 2559)

“...ไม่เห็นด้วยที่เราถูกสหรัฐจัดอันดับเป็น Tier 3 เลย เพราะคุณแล้วไม่สะท้อนให้เห็นถึงภาพที่แท้จริงของการทำงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ำมนุษย์ที่รัฐบาลไทยพยายามทำเลย ซึ่งเราได้ดำเนินการจัดตั้งคณะทำงาน มีการออกกฎหมาย รวมถึงนำมติคณะรัฐมนตรีต่าง ๆ ที่ออกมาบังคับใช้ มองว่ารัฐบาลเราและหน่วยงานที่รับผิดชอบได้พยายามอย่างต่อเนื่องแล้วนะ...”

(ชาย หมายเลข 7 สัมภาษณ์เชิงลึก 12 พฤษภาคม 2559)

“...เห็นด้วยที่ไทยถูกประเมิน Tier 3 ก็มันเกิดขึ้นจริงในไทย มันเป็นเรื่องของผลประโยชน์ คือ ถ้าทำตามระบบ เห็นแล้วจับ ระบบก็เดินไปได้ แต่ถ้าเห็นแล้วปล่อย ก็กลายเป็นว่าระบบของเราดีแต่บางคนที่ร่วมหัวจมท้ายด้วย จริงอยู่สหรัฐไม่ใช่เจ้านายเรา เขาบังคับเราไม่ได้ แต่ถ้าสหรัฐมาบอกว่าให้เราเลือกตั้งแล้วจะปรับให้เราเป็น Tier 2 ก็ไม่ใช่ ฉะนั้นเราต้องรับความจริง...”

(ชาย หมายเลข 11 สัมภาษณ์เชิงลึก 15 พฤษภาคม 2559)

กลไกช่วยเหลือเด็กและหญิงที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ในพื้นที่จังหวัดปัตตานี

จากการศึกษาในประเด็นกลไกช่วยเหลือเด็กและหญิงที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ในพื้นที่จังหวัดปัตตานี จำแนกบทบาทภารกิจของแต่ละหน่วยงานในการดำเนินงานช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ตามขั้นตอนการช่วยเหลือ 6 ขั้นตอน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมี ดังนี้

1. การรับแจ้งเหตุ/เบาะแสการค้ำมนุษย์

กลไกการรับแจ้งเหตุ/เบาะแสการค้ำมนุษย์ในส่วนนี้หน่วยงานที่รับผิดชอบหลักคือ สถานีตำรวจภูธรอำเภอ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือศูนย์พิทักษ์เด็ก สตรี และปราบปรามการค้ามนุษย์ ตรวจคนเข้าเมือง และบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดปัตตานี

จากการทำงานที่ผ่านมา ผลการศึกษา พบว่า สถานีตำรวจภูธรอำเภอ มีบทบาทสำคัญในการรับแจ้งเหตุหรือเบาะแสเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์ในพื้นที่ เมื่อพลเมืองดี หน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน แจ้งเรื่องต่อพนักงานสอบสวนเมื่อสอบถามและรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับผู้เสียหายที่รอการช่วยเหลือได้ พนักงานสอบสวนจะทำการประสานตำรวจชุดสืบสวนเพื่อวางแผนและลงปฏิบัติการเข้าช่วยเหลือผู้เสียหาย แต่โดยส่วนใหญ่พบว่าตำรวจส่วนกลาง (DSI) จะลงมาช่วยเหลือเหยื่อก่อนและแจ้งพื้นที่ภายหลัง จากนั้นจะส่งเรื่องให้พนักงานสอบสวนในพื้นที่ดำเนินคดีตามกฎหมายต่อไป

การรับแจ้งเหตุ/เบาะแสการค้ำมนุษย์โดยศูนย์พิทักษ์เด็ก สตรี และปราบปรามการค้ามนุษย์ พบว่า มีบทบาทหน้าที่ในการรับแจ้งเหตุ หาเบาะแส รวบรวมข้อมูลและรายงานผลการดำเนินคดีค้ำมนุษย์ไปยังสำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีการกำหนดพื้นที่เสี่ยงต่อการค้ำมนุษย์ เช่น สถานประกอบ

กิจการในเวลากลาง สถานบริการ และร้านค้าโอเอเกะ โดยจัดให้มีชุดเจ้าหน้าที่ชุดปฏิบัติการหาข้อมูล ออกตรวจตราและดำเนินการจับกุมเมื่อพบการกระทำความผิดเกิดขึ้น

การรับแจ้งเหตุ/เบาะแสการค้ำมนุษย์โดยตรวจคนเข้าเมือง พบว่า มีบทบาทในการรับแจ้งเบาะแสการค้ำมนุษย์ มีการรณรงค์ เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ แจกแผ่นพับ และจัดอบรมให้กับประชาชนให้ตระหนักถึงความรุนแรงและผลกระทบจากการค้ำมนุษย์ มีการสร้างเครือข่ายภาคประชาชนและกลุ่มแรงงานต่างด้าวเพื่อแจ้งเบาะแสให้กับหน่วยงานรัฐ

และการรับแจ้งเหตุ/เบาะแสการค้ำมนุษย์โดยบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดปัตตานี พบว่ามีบทบาทหน้าที่ในการรับแจ้งเหตุตลอด 24 ชั่วโมง ผ่านช่องทางโทรศัพท์สายด่วนศูนย์ประชาบดี 1300 และรับแจ้งเบาะแสการกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์ ดังคำกล่าวดังต่อไปนี้

“...พนักงานสอบสวนเมื่อรับเรื่องแล้วก็ส่งเรื่องต่อฝ่ายปราบปรามให้เข้าช่วยเหลือ แต่บางครั้งเป็นตำรวจจากส่วนกลาง (ปคม.) หรือ DSI ลงมาเองโดยไม่แจ้งพื้นที่ เพราะเขาเชื่อว่าท้องที่มีเรื่องผลประโยชน์ ฉะนั้นส่วนใหญ่คดีค้ำมนุษย์มาจากการจับกุมโดยส่วนกลางและส่วนน้อยจากการจับกุมของตำรวจพื้นที่ เพราะเราไม่มีเจ้าหน้าที่ชุดพิเศษลงไปตรวจสอบพื้นที่เสี่ยงการค้ำมนุษย์ สาเหตุเพราะสถานการณ์ความมั่นคงในพื้นที่เป็นเรื่องสำคัญมาลำดับหนึ่ง ณ ขณะนี้ จึงทำให้มาตรการขับเคลื่อนในการแก้ไขปัญหาการค้ำมนุษย์ถูกลดความสำคัญลง เพราะแค่เรื่องสถานการณ์ความมั่นคงตำรวจก็เหนื่อยแล้ว...”

(ชาย หมายเลข 11 สัมภาษณ์เชิงลึก 15 พฤษภาคม 2559)

“...สำนักงานตรวจแห่งชาติ จัดตั้งศูนย์ฯ ขึ้นมา มีหลายระดับด้วยกันตั้งแต่ระดับประเทศ ระดับจังหวัด และระดับอำเภอ ซึ่งทุกเดือนแต่ละอำเภอจะต้องรายงานว่ามี การกระทำความผิดฐานค้ำมนุษย์เกิดขึ้นในพื้นที่ไหม หากพื้นที่มีการกระทำความผิดจะต้องรายงานมาที่ศูนย์ฯ เพื่อรวบรวมข้อมูล และส่งข้อมูลตรงไปยังสำนักงานตรวจแห่งชาติเลย ซึ่งสำนักงานตรวจแห่งชาติให้ความสำคัญกับการค้ำมนุษย์มาก ถึงกับมีคำสั่งมาว่าทุกพื้นที่ต้องจับให้ได้เดือนละ 5 คดี ถ้าจับไม่ได้ให้ผู้การรายงานชี้แจงไปยังสำนักงานตรวจแห่งชาติเองว่าทำไมไม่มี จังหวัดปัตตานี เราจึงมีกำหนดให้มีการออกตรวจตรา ตรวจสอบ เข้าไปดูที่ที่เราได้ยื่นมาขอโยน รื้อไหนต้องเข้าไปดู ว่ามีจริงหรือไม่...”

(ชาย หมายเลข 8 สัมภาษณ์เชิงลึก 19 พฤษภาคม 2559)

“...เราเป็นหน่วยแจ้งเหตุ/เบาะแสตามกฎหมายอยู่แล้ว การทำงานที่ผ่านมาเราได้มีการรณรงค์ เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ แจกแผ่นพับ และจัดอบรมให้กับประชาชนในพื้นที่ ได้ตระหนักถึงความรุนแรงและผลกระทบของการค้ำมนุษย์ มีการสร้างเครือข่ายภาคประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มแรงงานต่างด้าว ต้องรู้ช่องทางในการแจ้งเหตุของหน่วยงานรัฐ...”

(ชาย หมายเลข 7 สัมภาษณ์เชิงลึก 22 พฤษภาคม 2559)

“...สำหรับการค้ำมนุษย์เป็นภารกิจหนึ่งที่สำคัญ โดยบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดปัตตานี มีภารกิจในการรับแจ้งเบาะแสผ่านสายด่วนศูนย์ประชาบดี 1300 ตลอด 24 ชั่วโมง

โดยเจ้าหน้าที่จะทำการสอบถามข้อมูลเบื้องต้นของเบาะแสให้มากที่สุด นอกจากนี้ยังพบว่าหน่วยงานมีเครือข่ายระดับพื้นที่ในการส่งจดหมายสนทศให้เจ้าหน้าที่ลงไปดำเนินการช่วยเหลือเหยื่อ...”

(หญิง หมายเลข 14 สัมภาษณ์เชิงลึก 16 พฤษภาคม 2559)

2. การประสานศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์จังหวัด (ศปคม.)

กลไกการประสานศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์จังหวัด (ศปคม.) ในส่วนนี้หน่วยงานที่รับผิดชอบหลัก คือ ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์จังหวัด (ศปคม.) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือศูนย์พิทักษ์เด็ก สตรี และปราบปรามการค้ามนุษย์ และบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดปัตตานี

จากการทำงานที่ผ่านมา ผลการศึกษา พบว่า การประสานงานโดยศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์จังหวัด (ศปคม.) มีบทบาทหน้าที่เป็นศูนย์อำนวยการในการรับแจ้งประสานงานทีมสหวิชาชีพ เข้าร่วมประชุมวางแผนก่อนเข้าช่วยเหลือเด็กและหญิงที่สงสัยว่าจะเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ การนำทีมเข้าช่วยเหลือและรวบรวมข้อเท็จจริงในพื้นที่เกิดเหตุ นอกจากนี้ศูนย์ฯ ยังมีหน้าที่จัดประชุมคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ (คัดแยกเหยื่อ) และจัดประชุมเรียกค่าสินไหมทดแทนให้กับเด็กและหญิงที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ตลอดจนทำหน้าที่รวบรวมและรายงานข้อมูลเกี่ยวกับผลการดำเนินงานด้านการป้องกัน ปราบปราม และการคุ้มครองช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ของจังหวัด

การประสานงานโดยบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดปัตตานี พบว่า มีบทบาทหน้าที่เป็นหน่วยประสานศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์จังหวัด (ศปคม.) คือ เมื่อได้รับแจ้งว่ามีการนำเด็กและหญิงมาแสวงหาประโยชน์จากการค้ามนุษย์ เจ้าหน้าที่จะทำการสอบถามเบื้องต้นเกี่ยวกับความต้องการการช่วยเหลือของเหยื่อและประสานข้อมูลไปยังศูนย์ฯ เพื่อดำเนินการประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมทีมสหวิชาชีพกำหนดวิธีการเข้าช่วยเหลือเหยื่อต่อไป

การประสานโดยศูนย์พิทักษ์เด็ก สตรี และปราบปรามการค้ามนุษย์ พบว่า มีบทบาทหน้าที่ในการรวบรวมแหล่งข่าวการค้ามนุษย์ในจังหวัดปัตตานี เมื่อตรวจสอบความแน่ชัดของแหล่งข้อมูลแล้ว ศูนย์ฯ จะทำการวางแผนและจัดชุดเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่เข้าจับกุมผู้กระทำความผิดและเข้าช่วยเหลือเด็กและหญิงออกมาจากพื้นที่ ขณะเดียวกันเจ้าหน้าที่ศูนย์ฯ จะโทรศัพท์ประสานบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดปัตตานี และศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์จังหวัด (ศปคม.) เพื่อเตรียมความพร้อมในการลงพื้นที่คุ้มครองเหยื่อและประสานทีมสหวิชาชีพเข้าร่วมคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ดังคำกล่าวดังต่อไปนี้

“...ศูนย์ฯ เป็นหน่วยงานหลักทำหน้าที่ประสานหน่วยอื่น ๆ เข้าร่วมประชุมวางแผนให้ความช่วยเหลือเหยื่อ ซึ่งเวลาเราประสานงานทีมส่วนใหญ่จะเป็นช่วงเวลานอกราชการ การประสานงานค่อนข้างลำบาก เพราะเป็นเวลาพักผ่อนของเขาแล้ว ส่วนใหญ่จะติดต่อไม่ได้ ฉะนั้นเวลาลงพื้นที่เข้าช่วยเหลือเหยื่อและร่วมตรวจสอบข้อเท็จจริงในพื้นที่เกิดเหตุก็จะมีเจ้าหน้าที่จาก พม. กับตำรวจเท่านั้น แต่ส่วนใหญ่เราจะได้รับแจ้งจากตำรวจว่าให้ประสานทีมคัดแยกเหยื่อเลย ซึ่งเวลากลางคืน 4-5 ทุ่ม ใครจะมานั่งรอคัดแยกหละ เราก็ต้องตกลงกันกับตำรวจว่าขอเป็นรุ่งเช้าอีกวันหนึ่งได้ไหม เพราะเราก็ต้องดูด้วยว่าเหยื่อพร้อมให้ข้อมูลไหมถึงกฎหมายจะกำหนดให้มีการคัดแยกภายใน 24 ชั่วโมง แต่เมื่อ

เหยื่อยังไม่พร้อม ทีมยังไม่พร้อม เราก็ต้องรอ ส่วนใหญ่การจัดประชุมคัดแยกเหยื่อก็จะเป็นช่วงบ่ายของอีกวันหนึ่ง เพื่อให้เหยื่อได้พักผ่อนก่อนและประสานทีมผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานต่าง ๆ เข้าร่วม...”

(หญิง หมายเลข 9 สัมภาษณ์เชิงลึก 17 พฤษภาคม 2559)

“...เมื่อเราได้รับแจ้งเหตุทางโทรศัพท์ว่า มีการค้ามนุษย์เด็กและผู้หญิง เราจะทำการเก็บรวบรวมข้อเท็จจริงเบื้องต้นเกี่ยวกับความต้องการการช่วยเหลือของเหยื่อให้มากที่สุด จากนั้นจะประสานข้อมูลไปยังศูนย์ค้ามนุษย์ที่ พมจ. เพื่อดำเนินการประสานคณะทำงานทีมสหวิชาชีพมาประชุมวางแผนเข้าช่วยเหลือเหยื่อ และขณะเดียวกันบ้านพักเด็กฯ จะประสานข้อมูลไปที่ศูนย์พิทักษ์เด็ก สตรี และปราบปรามการค้ามนุษย์ด้วยเพราะถ้าเราประสานงานได้เร็ว การตรวจสอบข้อมูลก็จะเร็ว สามารถรวมทีมที่เชี่ยวชาญด้านค้ามนุษย์เข้าช่วยเหลือเหยื่อได้รวดเร็ว แต่ที่เจอคือ แต่ละครั้งที่ลงพื้นที่ช่วยเหลือเหยื่อมีแนวทางปฏิบัติที่ไม่เหมือนกัน คือ บางครั้งก็มีการประชุมทีมสหวิชาชีพก่อนเข้าช่วยเหลือ แต่ส่วนใหญ่ตำรวจจะลงพื้นที่ช่วยเหลือเพียงหน่วยเดียว และสอบถามข้อเท็จจริงเบื้องต้นเหยื่อก่อนประสานขอส่งตัวเหยื่อเข้ารับการรักษาคุ้มครองสวัสดิภาพในบ้านพักเด็ก ๆ ซึ่งข้อเท็จจริงในพื้นที่เกิดเหตุมีแต่ตำรวจเท่านั้นที่รู้ ฉะนั้นการประชุมทีมสหวิชาชีพเพื่อคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์คงไม่มีความหมายหากตำรวจยืนยันมาแล้วว่าเป็นเหยื่อ...”

(หญิง หมายเลข 14 สัมภาษณ์เชิงลึก 16 พฤษภาคม 2559)

“...ตำรวจเรามีแผนตรวจร้านค้าคาราโอเกะที่เป็นกลุ่มเสี่ยงค้ามนุษย์อยู่แล้ว และแผนร่วมกับจังหวัด ซึ่งพอเราได้ข้อมูลจากการตรวจตราแล้วว่ามีการค้าประเวณีเด็กเกิดขึ้นจริง เราก็ต้องมีการประสานหน่วยงานระดับจังหวัด เช่น บ้านพักเด็ก ๆ กับ พมจ. เพื่อประสานคณะทำงานคัดแยกเหยื่อต่อไป บอกเลยว่าตำรวจทำงานคนเดียวไม่ได้ อย่งไปตรวจร้านกลางคืนถ้าไปกลุ่มใหญ่มันจะดูดี แต่ถ้าเราไปคนเดียวเหมือนเราไปแกล้งเขาอะ เพราะฉะนั้นเวลาทำงาน เราต้องทำกันหลาย ๆ หน่วย..”

(ชาย หมายเลข 8 สัมภาษณ์เชิงลึก 19 พฤษภาคม 2559)

3. การเข้าช่วยเหลือ ตรวจสอบ จับกุม และการช่วยเหลือเบื้องต้น

กลไกเข้าช่วยเหลือ ตรวจสอบ จับกุม และการช่วยเหลือเบื้องต้น ในส่วนนี้หน่วยงานที่รับผิดชอบหลัก คือ สถานีตำรวจภูธรอำเภอ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ ศูนย์พิทักษ์เด็ก สตรี และปราบปรามการค้ามนุษย์ ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์จังหวัด และบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดปัตตานี

จากการทำงานที่ผ่านมา ผลการศึกษาพบว่าสถานีตำรวจภูธรอำเภอเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลักในการดูแลความสงบเรียบร้อยของพื้นที่ เมื่อได้รับแจ้งว่ามีการนำเด็กและหญิงมาแสวงหาประโยชน์จากการค้ามนุษย์ในพื้นที่ เจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องดำเนินการเข้าช่วยเหลือ ตรวจสอบ จับกุม และการช่วยเหลือเบื้องต้นเหยื่อ ซึ่งการเข้าช่วยเหลือเหยื่อนั้นมีรูปแบบไม่แน่ชัด คือ มีการประชุมวางแผนของชุดปฏิบัติการช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ก่อนลงพื้นที่ และไม่มีการประชุมวางแผนชุดปฏิบัติการช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ เนื่องจากการเข้าช่วยเหลือโดยส่วนใหญ่พบว่า จะเป็นการปฏิบัติโดยตำรวจนอกพื้นที่ (DSI) ลงมาโดยไม่แจ้งพื้นที่ เมื่อเสร็จสิ้นการช่วยเหลือเหยื่อและสามารถจับกุม

ผู้กระทำความผิดได้แล้ว ตำรวจนอกพื้นที่ (DSI) จะส่งเรื่องให้ตำรวจในพื้นที่ดำเนินการทางกฎหมายต่อไป

การเข้าช่วยเหลือ ตรวจค้น จับกุม และการช่วยเหลือเบื้องต้น โดยสถานีตำรวจภูธรเมืองปัตตานี พบว่า มีบทบาทในการลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงรวบรวมหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับทางคดี เช่น สถานที่เกิดเหตุ ตัวผู้กระทำความผิด ผู้ร่วมเหตุการณ์ สมุดบัญชี เงินที่ใช้ในการล่อซื้อ เป็นต้น ซึ่งพนักงานสอบสวนจะต้องดำเนินการตามกระบวนการทางกฎหมาย พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

การเข้าช่วยเหลือ ตรวจค้น จับกุม และการช่วยเหลือเบื้องต้น โดยศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์จังหวัดปัตตานีพบว่า มีบทบาทในการเตรียมทีมคุ้มครองเหยื่อประสานนักสังคมสงเคราะห์และนักจิตวิทยาในพื้นที่เพื่อคัดกรองเด็กและหญิงที่อยู่ในพื้นที่เกิดเหตุเบื้องต้นก่อนว่าเป็นเหยื่อหรือไม่ ก่อนนำตัวเด็กและหญิงเข้าสู่กระบวนการคัดแยกเหยื่อ และกรณีที่เป็นเด็กและหญิงชาวต่างชาติจะต้องจัดเตรียมล่ามที่ไว้วางใจได้มาช่วยในการสื่อสารกับเหยื่อ

การเข้าช่วยเหลือ ตรวจค้น จับกุม และการช่วยเหลือเบื้องต้น โดยบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดปัตตานี พบว่า มีบทบาทในการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กหญิงที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ และร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ในการออกตรวจจัดระเบียบสังคม ดังคำกล่าวต่อไปนี้

“...ตำรวจจะเป็นเจ้าหน้าที่ชุดปฏิบัติก่อนการเข้าพื้นที่ก่อนเพื่อไปตรวจค้นและจับกุมผู้กระทำความผิด พร้อมกับหมายค้น ส่วนกรณีที่ขอมายศาลไม่ทันแต่มีความจำเป็นต้องเข้าพื้นที่เกิดเหตุโดยด่วน เราก็สามารถใช้ พรก. ฉุกฉินได้ เนื่องพื้นที่ปัตตานีเรามีเรื่องของสถานการณ์ความไม่สงบอยู่ ซึ่งวิธีนี้เราได้ทำมาแล้วตอน DSI ลงมา โดยการประสานความร่วมมือหน่วยทหารในพื้นที่ลงพื้นที่ช่วยเหลือเด็กด้วย...”

(ชาย หมายเลข 11 สัมภาษณ์เชิงลึก 15 พฤษภาคม 2559)

“...กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ถือเป็นผู้รับผิดชอบหลักในเรื่องการค้ามนุษย์ และเป็นหัวหน้าทีมในการนำนักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา และพนักงานเจ้าหน้าที่ฯ ลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริง คัดแยกผู้เสียหายเบื้องต้นก่อน เพราะเด็กและหญิงบางคนเติบโตในร้านเป็นลูกหลานเจ้าของร้านบ้าง เราจะต้องดูให้ดีแยกออกมาก่อน พอช่วยเหลือออกมาจากพื้นที่ได้แล้วกรณีที่พบว่า เป็นชาวต่างชาติ ทีมจะทำการประสานล่ามให้เข้ามาโดยด่วน เพื่อพูดคุยทำความเข้าใจ แนะนำขั้นตอนการช่วยเหลือ และแจ้งสิทธิให้เหยื่อได้รับทราบ ซึ่งปัญหาล่ามก็เป็นปัญหาใหญ่ เพราะล่ามที่ไว้วางใจได้ยากมาก แปลไม่ตรงบ้าง บางครั้งก็รู้จักกับเจ้าของร้านแฝงตัวเข้ามา ตรงนี้ต้องระวังมาก ๆ เพราะเราไม่มีล่ามประจำ ส่วนการคัดแยกเหยื่อก็ต้องมีการจัดเตรียมสถานที่ให้เหมาะสม ซึ่งที่ผ่านมาเราต้องขอยืมใช้สถานที่บ้านพักเด็ก และครอบครัวจังหวัดปัตตานี สถานีตำรวจภูธรจังหวัดปัตตานี หน่วยเฉพาะกิจปัตตานี 23 สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดปัตตานี สำนักงานอัยการจังหวัดปัตตานี เนื่องจากเราไม่มีสถานที่สำหรับคัดแยกเหยื่อ การทำงานจึงมีความยืดหยุ่นสูงหมุนเวียนตามความเหมาะสม...”

(หญิง หมายเลข 9 สัมภาษณ์เชิงลึก 17 พฤษภาคม 2559)

“...สำหรับบ้านพักเด็ก ๆ เราอยู่ในทีมคุ้มครองเหยื่อ ไม่ใช่ทีมจับกุม ส่วนใหญ่เรา จะได้รับการประสานให้ลงพื้นที่เพื่อรับตัวเหยื่อมาคุ้มครอง หลังจากที่ตำรวจดำเนินการจับตัวผู้กระทำความผิดแล้ว แต่น้อยครั้งที่จะได้รับแจ้งล่วงหน้า ส่วนใหญ่เจ้าหน้าที่ตำรวจจะนำเหยื่อมาส่งในเวลากลางคืน ส่วนการออกตรวจจะเป็นในรูปแบบการออกตรวจจัดระเบียบสังคมมากกว่า ซึ่งจะมีการประชุมทำความเข้าใจร่วมกันระหว่างหน่วยงานอื่น ๆ ถึงวัตถุประสงค์ในการออกตรวจ กำหนดพื้นที่ในการออกตรวจ เวลานัดหมาย จุดนัดพบ และรถที่ใช้ในการออกตรวจ ซึ่งบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดปัตตานีได้ใช้รถสี่ ชมพูในการลงพื้นที่เสมอเป็นการสร้างสีสันและจุดสนใจให้กับประชาชนเป็นอย่างมาก แต่ก็ใช้เฉพาะ ออกงานประชาสัมพันธ์เท่านั้นนะ...”

(หญิง หมายเลข 14 สัมภาษณ์เชิงลึก 16 พฤษภาคม 2559)

4. การสอบข้อเท็จจริง/คัดแยกผู้เสียหาย

กลไกการการสอบข้อเท็จจริง/คัดแยกผู้เสียหายในส่วนนี้หน่วยงานที่รับผิดชอบหลัก คือ ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์จังหวัดปัตตานีและสถานีตำรวจภูธร หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการเข้าร่วมการคัดแยกผู้เสียหาย คือ ศูนย์พิทักษ์เด็ก สตรี และปราบปรามการค้ามนุษย์ บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดปัตตานี สำนักงานจัดหางาน ตรวจคนเข้าเมือง

จากการทำงานที่ผ่านมา ผลการศึกษาพบว่า หลังจากการเข้าช่วยเหลือผู้เสียหาย เรียบร้อยแล้ว ชุดปฏิบัติการช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ซึ่งนำทีมโดยศูนย์ปฏิบัติการป้องกัน และปราบปรามการค้ามนุษย์จังหวัดปัตตานีจะต้องประเมินสภาพร่างกายและจิตใจของเด็กและหญิง เบื้องต้นก่อน หากมีอาการบาดเจ็บจะต้องส่งตัวเข้ารับการรักษาเป็นลำดับแรก กรณีที่เด็กและหญิง เป็นชาวต่างชาติจะต้องจัดหาล่ามมาแปลความหมายเพื่อทำความเข้าใจและเตรียมความพร้อมเด็กและหญิงก่อนให้ข้อมูล แต่พบว่าการประสานงานล่ามค่อนข้างยากลำบาก บางครั้งล่ามแปลไม่ตรงกับสิ่งที่ผู้เสียหายฯ ให้การ จึงทำให้ข้อเท็จจริงเกิดคลาดเคลื่อน และผู้เสียหายฯ มักจะให้การเป็นประโยชน์ กับเจ้าของสถานประกอบการ ไม่ให้ข้อเท็จจริงทั้งหมด เนื่องจากบางคนมีประการณ์ไม่ดีกับเจ้าหน้าที่ และขาดความไว้วางใจในการให้ข้อมูล ประกอบกับรู้สึกไม่ปลอดภัยและเกรงกลัวนายจ้างจะทำร้าย

กรณีที่เด็กและหญิงพร้อมให้ข้อมูลศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการค้า มนุษย์จังหวัดปัตตานีจะประสานทีมสหวิชาชีพเข้าร่วมประชุมคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในทันที ทั้งนี้เพื่อรวบรวมข้อเท็จจริงให้เร็วที่สุดและรวบรวมให้มากที่สุด สำหรับข้อมูลที่ได้จะถูกนำไปใช้ในการประกอบการพิจารณาพร้อมกับข้อเท็จจริงที่พนักงานสอบสวนรวบรวมได้จากพื้นที่เกิดเหตุ ว่าครอบ ก่อประกอบการค้ามนุษย์หรือไม่ และยังพบว่าพนักงานสอบสวนในพื้นที่มีความชำนาญทางคดีน้อย จึงทำให้พลาดในการเก็บหลักฐานที่สำคัญ และล้มแจ้งสิทธิตามกฎหมายแก่ผู้เสียหาย ๆ ประกอบกับ ในกระบวนการคัดแยกเหยื่อ ตัวแทนจากหน่วยงานที่เข้าร่วมประชุมทีมสหวิชาชีพคัดแยกผู้เสียหายจาก การค้ามนุษย์นั้นขาดความต่อเนื่องในการเข้าร่วม ผู้แทนที่มาขาดความรู้เกี่ยวกับการค้ามนุษย์จึงทำให้ ขาดความชัดเจนในการให้ความเห็นตามองค์ประกอบการค้ามนุษย์ ประกอบกับพนักงานอัยการเข้า ร่วมไม่เข้าร่วมทีมสหวิชาชีพจึงทำให้กระบวนการคัดแยกเหยื่อขาดผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางคดี และกรณีที่สหวิชาชีพมีความเห็นต่างสามารถบันทึกความคิดเห็นแย้งลงบนแบบสอบคัดแยกเหยื่อได้

หลังจากกระบวนการคัดแยกเหยื่อเสร็จสิ้น กรณีที่เด็กและหญิงตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์จะได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพตามกฎหมาย โดยมีนักสังคมสงเคราะห์คอยให้คำแนะนำช่วยเหลือ จัดบริการที่เหมาะสมกับสภาพปัญหาและความต้องการของเหยื่อเป็นรายบุคคล ซึ่งนักสังคมสงเคราะห์มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างความตระหนักในเรื่องสิทธิ และปกป้องคุ้มครองเหยื่อให้ปลอดภัยจากการคุกคามภายนอก แต่กรณีที่สหวิชาชีพมีความเห็นว่าไม่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์จะต้องประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการทางกฎหมายอื่นต่อไป ดังคำกล่าวต่อไปนี้

“...เมื่อเราลงไปในพื้นที่ พอเรารู้ว่าตำรวจลง เด็กและหญิงส่วนใหญ่จะตกใจเพราะกลัวโดนจับ เพราะเด็กและหญิงชาวต่างชาติส่วนใหญ่เข้าเมืองผิดกฎหมาย เมื่อเรารู้ว่าเด็กและหญิงเป็นชาวต่างชาติเราก็ก่อนต้องประสานล่ามมาให้เร็วที่สุด เพราะเจ้าหน้าที่ที่ไม่มีใครพูดภาษาเขาได้ เว้นแต่เป็นเด็กและหญิงชาวลาว ก็พอคุยกันรู้เรื่องอยู่ แต่ถ้าเป็นล่ามพม่า กัมพูชา ก็ไม่หาง่ายเลยนะ กว่าจะหาล่ามได้ กว่าล่ามจะมา มาแล้วแปลไม่รู้เรื่องอีก อยากรู้ก็ตามหลังการเข้าช่วยเหลือเราจะต้องประเมินเคสก่อนทุกครั้ง หากเคสมีปัญหาสุขภาพเราก็ก่อนนำส่งโรงพยาบาลก่อน แต่ถ้าเคสได้พูดคุยกับล่ามแล้วเข้าใจว่าตนเองเป็นผู้เสียหายไม่ใช่ผู้ต้องหา เมื่อเคสสบายใจขึ้นและพร้อมที่จะให้ข้อมูล เราก็กจัดให้มีการประชุมทีมในทันที แต่ต้องภายใน 24 ชั่วโมงนะ เพราะกฎหมายกำหนดมาอย่างนั้น ซึ่งเราก็กทำไ้ภายในเวลาตลอด...”

(หญิง หมายเลข 9 สัมภาษณ์เชิงลึก 17 พฤษภาคม 2559)

“...อย่างที่เจอ คือ เด็กบางคนสมัครใจมาทำงานและมานานแล้วด้วย เราเห็นว่า เป็นเด็กโง่เลยสงสาร แต่จริง ๆ เด็กกลุ่มนี้ตัวลอกเลย หากทีมสหวิชาชีพเอาแต่ฟังเด็กอย่างเดียวก็ไม่ได้ ต้องดูข้อเท็จจริงหลาย ๆ ด้านประกอบด้วย ดังนั้นก่อนเข้าประชุมคัดแยกเหยื่อควรจะต้องมีการเตรียมความพร้อมเหยื่อก่อน ว่าให้พูดความจริงนะ ถ้าให้การเท็จจะมีความผิดนะ เหยื่อก็กได้ไม่กล้าลอกเรา...”

(ชาย หมายเลข 8 สัมภาษณ์เชิงลึก 19 พฤษภาคม 2559)

“...กระบวนการคัดแยกเหยื่อมีปัญหาที่ตัวบุคคล พนักงานสอบสวนบางคนไม่มีองค์ความรู้เกี่ยวกับการค้ามนุษย์เลย บางคนขอให้เข้าร่วมไปก่อน แต่ไม่รู้เรื่ององค์ประกอบการค้ามนุษย์หรอก เข้าไปก็ไม่สามารถให้ความเห็นต่อสหวิชาชีพได้ อย่างที่เห็นที่ทำกันมา คือ ถ้าโรงพักไหนมีเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้เรื่องการค้ามนุษย์เขาจะใช้มาทำแทน ซึ่งคนที่ไม่มีความรู้ก็จะพลาดในการเก็บรวบรวมข้อมูลและหลักฐาน โดยเฉพาะในขั้นตอนการสอบคัดแยกสำคัญนะ เพราะข้อมูลที่ได้จากเคสในวันแรกนั้นสำคัญที่สุด ซึ่งจะต้องเก็บให้ไว พนักงานสอบสวนที่ไปถ้านั่งเฉย ๆ พยานหลักฐานก็หายไป ส่วนการแจ้งสิทธิให้ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ได้รับทราบ สาเหตุที่ไม่แจ้งสิทธิ คิดว่าเขาไม่รู้ เลยไม่แจ้ง ประกอบกับพนักงานสอบสวนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความรู้ความชำนาญในการทำคดีมีน้อย โดยเฉพาะค้ามนุษย์เป็นความรู้เฉพาะทาง หากมีความรู้เรื่องสิทธิ ก็สามารถแจ้งสิทธิเรื่องค่าสินไหมทดแทนไว้ในสำนวน ก้จะทำให้ประโยชน์ตกถึงเหยื่อโดยตรง...”

(ชาย หมายเลข 11 สัมภาษณ์เชิงลึก 15 พฤษภาคม 2559)

“...งานค้ำมนุษย์เป็นแบบถ้วน ๆ บ่อยครั้งที่ศูนย์ฯ ประสานงานขอให้ทีมสหวิชาชีพ เข้าร่วมคัดแยกเหยื่อ ตัวแทนจากหน่วยงานที่มาเข้าร่วมไม่ต่อเนื่อง เพราะบางคนติดไปราชการบ้าง และโยกย้ายตำแหน่งบ่อย ทำให้กระบวนการคัดแยกเหยื่อขาดประสิทธิภาพล่าช้า เนื่องจากตัวแทนที่เข้าร่วมไม่มีความรู้เรื่องค้ำมนุษย์ ทีมต้องมาทำความเข้าใจกันใหม่อีก ส่วนใหญ่ก็มาที่นิ่งเฉย ๆ ไม่ได้แสดงความเห็นซักเท่าไร...”

(หญิง หมายเลข 9 สัมภาษณ์เชิงลึก 17 พฤษภาคม 2559)

“...ในกระบวนการสอบข้อเท็จจริง พบว่า มีการดำเนินการหลายครั้งเพื่อให้แน่ใจว่าผู้ขึ้นตกเป็นเหยื่อจริงหรือไม่ ก็มีการสัมภาษณ์คัดแยกตั้งแต่รับตัวมา สัมภาษณ์ในชั้นสอบสวน สัมภาษณ์ในชั้นศาล สัมภาษณ์ระหว่างการคุ้มครอง สัมภาษณ์ในชั้นตอนส่งกลับออกนอกราชอาณาจักร (กรณีเป็นบุคคลต่างด้าว) เนื่องจากกระบวนการสัมภาษณ์อาจได้รับความร่วมมือจากเหยื่อ เมื่อผ่านระยะเวลาพอสมควร เพราะบางครั้งเหยื่อวิตกกังวลเกี่ยวกับตัวเจ้าหน้าที่ตามแต่ที่แต่ละบุคคลประสบมาก่อน เพราะฉะนั้นจึงอาจปิดกั้นเจ้าหน้าที่ในการสัมภาษณ์...”

(ชาย หมายเลข 7 สัมภาษณ์เชิงลึก 22 พฤษภาคม 2559)

“...การสอบคัดแยกเหยื่อของทีมเรา ยังขาดความชัดเจนนะ เพราะเราไม่เคยเอากรณีศึกษามาเรียนรู้ร่วมกัน ถ้าเคสเป็นอย่างงั้นนะ คือ ใช่ แต่ถ้าเคสเป็นแบบนี้ ควรจะอย่างไร อย่างที่เห็นตัวแทนที่มาบ้างไม่มาบ้าง ถ้าไม่มีความรู้เลย หรือรู้แบบงูๆปลาๆ แล้วให้ความเห็นโดยไม่ยึดองค์ประกอบของการค้ำมนุษย์ ก็จะทำให้เกิดความลังเลว่าเป็นเหยื่อหรือไม่เป็นเหยื่อ แต่ถ้าเรามีกรณีศึกษา มีแนวทางการวิเคราะห์ มันก็ง่ายใช้เวลาไม่นาน...”

(ชาย หมายเลข 12 สัมภาษณ์เชิงลึก 16 พฤษภาคม 2559)

“...การช่วยเหลือเหยื่อ นักสังคมสงเคราะห์ผู้หญิงมีบทบาทสำคัญในการเป็นพี่เลี้ยงให้กับเหยื่อ คอยให้กำลังใจ ตอบคำถาม และทำความเข้าใจก่อนเข้าสู่กระบวนการคัดแยกเหยื่อ กรณีเหยื่อชาวต่างชาติต้องประสานล่ามมาพูดคุยด้วย หลังจากทีมสหวิชาชีพลงความเห็นว่าเป็นเหยื่อจากการค้ำมนุษย์แล้วนักสังคมสงเคราะห์ จะต้องแนะนำบริการด้านสุขภาพ ด้านการคุ้มครองสวัสดิภาพ ด้านกฎหมาย และขั้นตอนการช่วยเหลือต่าง ๆ ซึ่งเหยื่อส่วนใหญ่กลัวถูกจับ กลัวเจ้าของร้านตามมาฆ่าบ้าง และคนที่สมัครใจก็ไม่ต้องการให้เจ้าของร้านโดนจับ และเหยื่อทุกคนต่างมีความต้องการที่จะกลับบ้านโดยเร็ว เหยื่อจึงมักจะให้การเข้าข้างเจ้าของร้าน เพราะขาดความตระหนักในสิทธิของตนเอง ประกอบกับรู้สึกไม่ไว้วางใจเจ้าหน้าที่ ดังนั้นนักสังคมสงเคราะห์ที่ดูแลเหยื่อจะต้องปกป้องไม่เหยื่อถูกคุกคามจากภายนอก เช่น ไม่ให้มีการเยี่ยมเหยื่อ ไม่ให้เหยื่อใช้โทรศัพท์ส่วนตัว เป็นต้น...”

(หญิง หมายเลข 14 สัมภาษณ์เชิงลึก 16 พฤษภาคม 2559)

5. การส่งกลับภูมิลำเนาและประเทศภูมิลำเนา

กลไกการการส่งกลับภูมิลำเนาและประเทศภูมิลำเนาในส่วนนี้หน่วยงานที่รับผิดชอบหลัก คือ บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดปัตตานี หน่วยงานที่เกี่ยวข้องคือ ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์จังหวัดปัตตานี

จากการทำงานที่ผ่านมา ผลการศึกษา พบว่า บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดปัตตานี เป็นหน่วยงานประสานส่งต่อเด็กและหญิงที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์กลับคืนสู่ครอบครัวหรือส่งกลับประเทศภูมิลำเนา ซึ่งกระบวนการส่งกลับนั้นจะดำเนินการภายหลังเสร็จสิ้นขั้นตอนการสืบพยานล่วงหน้า สำหรับบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดปัตตานีจะเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐาน ประเมินสภาพร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ของผู้เสียหาย ๆ ประสานและส่งตัวผู้เสียหายฯ เข้ารับการคุ้มครองสวัสดิภาพ ณ สถานคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ (บ้านศรีสุราษฎร์) จังหวัดสุราษฎร์ธานี

การส่งกลับเด็กและหญิงชาวไทย พบว่า บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดปัตตานี ใช้วิธีการประสานบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดภูมิลำเนาของผู้เสียหายฯ ในการลงติดตามเยี่ยมบ้านของผู้เสียหายฯ เพื่อประเมินพร้อมของครอบครัวในการรับเด็กกลับไปดูแล ประเมินความเสี่ยงที่ผู้เสียหายฯ จะกลับคืนสู่วงจรการค้ามนุษย์ จากการประสานงานและการรวบรวมข้อเท็จจริงโดยบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดภูมิลำเนาของผู้เสียหายฯ ทำให้เกิดความสะดวกรวดเร็วและได้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้เสียหายฯ เพิ่มขึ้น โดยทีมสหวิชาชีพสหวิชาชีพภายในหน่วยงานจะนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการประกอบการพิจารณาแนวทางในการช่วยเหลือผู้เสียหาย ๆ เป็นรายกรณี ซึ่งแนวทางในการส่งกลับผู้เสียหาย ๆ มี 3 วิธีการดังนี้

วิธีการที่ 1 กรณีที่เป็นเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี (ชาวไทย) บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดปัตตานี ประสานผู้ปกครองมารับตัวเด็กกลับไปภูมิลำเนา

วิธีการที่ 2 กรณีหญิงที่มีอายุมากกว่า 18 ปี (ชาวไทย) บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดปัตตานีจะประสานสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดปัตตานี สนับสนุนเงินค่าเดินทางกลับภูมิลำเนาให้กับผู้เสียหาย ๆ

และวิธีการที่ 3 กรณีที่เป็นเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี และหญิงที่มีอายุมากกว่า 18 ปี (ชาวต่างชาติ) บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดปัตตานี ประสานส่งต่อสถานคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ (บ้านศรีสุราษฎร์) เพื่อเข้าสู่กระบวนการพิสูจน์สัญชาติและประสานหน่วยงานของประเทศต้นทางมารับตัวเด็กกลับประเทศภูมิลำเนา

กรณีที่ประเมินเด็กและหญิง (ชาวไทย) ว่ามีความเสี่ยงสูงในการกลับสู่วงจรการค้ามนุษย์ นักสังคมสงเคราะห์จะประสานส่งต่อเด็กและหญิงเข้ารับบริการในสถานคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ (บ้านศรีสุราษฎร์) จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อเข้ารับบริการฟื้นฟูและพัฒนาสภาพร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ก่อนส่งกลับคืนสู่ครอบครัว

“...เด็กและหญิงที่สหวิชาชีพลงความเห็นว่าเป็นเหยื่อ จะต้องรับการคุ้มครองที่บ้านพักเด็ก ๆ ในฐานะพยานในคดี ไม่ใช่ผู้ต้องหา ในระหว่างการคุ้มครองนั้นนักสังคมสงเคราะห์จะดำเนินการรวบรวมข้อมูลของเคสให้มากที่สุด พร้อมกับประเมินสภาพร่างกาย จิตใจ และครอบครัว

เด็กและหญิง เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดแนวทางในการให้ความช่วยเหลือเหยื่อรายบุคคล เราโชคดีนะ ที่มีเครือข่ายบ้านพักเด็กฯ อีก 76 จังหวัด ทำให้ง่ายต่อการประสานและได้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับครอบครัวของผู้เสียหายฯ ได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งข้อมูลที่ได้มานั้นทีมสหวิชาชีพภายในหน่วยงานจะนำมาใช้ในการประเมินด้านต่าง ๆ ของเคส ว่าสมควรส่งกลับหรือไม่ส่งกลับ หากครอบครัวมีความพร้อมและเคสไม่มีความเสี่ยงน้อยที่จะกลับไปในวงจรนี้อีก ผู้ปกครองก็สามารถมายื่นคำร้องขอรับตัวเด็กกลับไปได้ แต่สำหรับผู้ใหญ่สามารถเดินทางกลับเองได้ เราก็ประสานสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ช่วยเหลือเงินส่งกลับภูมิลำเนาในทันทีหลังจากเสร็จสิ้นการสืบพยานล่วงหน้า แต่กรณีที่เป็นเด็กและหญิงชาวต่างชาติเราต้องสืบพยานล่วงหน้าให้เสร็จก่อน เนื่องจากมีระยะทางไกลและเจ้าหน้าที่กักขังสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ จึงไม่สะดวกในการเดินทางพาเด็กมาสืบพยานล่วงหน้า ดังนั้นเราจึงดำเนินการสืบพยานล่วงหน้าให้เสร็จ ประสานส่งต่อเคสเข้ารับการคุ้มครองในสถานคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ (บ้านศรีสุราษฎร์) จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อเข้าสู่กระบวนการพิสูจน์สัญชาติและส่งกลับประเทศภูมิลำเนา...”

(หญิง หมายเลข 14 สัมภาษณ์เชิงลึก 16 พฤษภาคม 2559)

6. การติดตามประเมินผล

กลไกการติดตามประเมินผล ในส่วนนี้หน่วยงานที่รับผิดชอบหลัก คือ ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์จังหวัดปัตตานีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องคือ บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดปัตตานี และศูนย์พิทักษ์เด็ก สตรี และปราบปรามการค้ามนุษย์

จากการทำงานที่ผ่านมา ผลการศึกษา พบว่า ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์จังหวัดปัตตานี ได้จัดให้มีการประชุมคณะอนุกรรมการศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์จังหวัดปัตตานีขึ้นเป็นประจำทุกเดือน เพื่อรวบรวมผลการดำเนินงานรอบ 1 เดือน ประกอบด้วย ด้านการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ การดำเนินคดีทางกฎหมาย การคุ้มครองและช่วยเหลือ และรายงานผลข้อมูลไปยังสำนักป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ส่วนบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดปัตตานีมีกระบวนการติดตามและประเมินผลเด็กและหญิงที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์เป็นรายกรณี ทุก ๆ 3 เดือน โดยใช้วิธีการต่าง ๆ ดังนี้ การติดตามเยี่ยมบ้านกรณีที่อยู่ในพื้นที่ภาคใต้ การโทรศัพท์ติดต่อสอบถาม การประสานหน่วยงานในกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ช่วยติดตาม ประกอบด้วย สถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ทั้ง 9 แห่ง ทั่วประเทศ และบ้านพักเด็กและครอบครัวทั้ง 76 จังหวัด และศูนย์พิทักษ์เด็ก สตรี และปราบปรามการค้ามนุษย์มีการติดตามผลการดำเนินงานป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์ การออกตรวจพื้นที่เสี่ยง และความคืบหน้าในการดำเนินคดีของสถานีตำรวจภูธรทั้ง 12 อำเภอในพื้นที่จังหวัดปัตตานี และรายงานต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ดังคำกล่าวต่อไปนี้

“...ศูนย์ ฯ จะต้องทำหน้าที่ในการประสานงาน รวบรวมข้อมูลผลการดำเนินงานด้านการดำเนินคดี การคุ้มครองช่วยเหลือเหยื่อ และการดำเนินกิจกรรมนอกเหนือจากที่ส่วนกลางกำหนดจากหน่วยงานต่าง ๆ เป็นประจำทุกเดือน เพื่อจัดทำรายงานแจ้งให้คณะอนุกรรมการศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์จังหวัดปัตตานีได้รับทราบ แต่พบว่าไม่มีข้อติดขัดในการประสานงาน

หน่วยงานขาดความกระตือรือร้นในการรวบรวมข้อมูลและส่งข้อมูลกลับมายังศูนย์ฯ ล่าช้า จึงทำให้ไม่สามารถรวบรวมข้อมูลได้ทันก่อนวันประชุมประจำเดือน...”

(หญิง หมายเลข 9 สัมภาษณ์เชิงลึก 17 พฤษภาคม 2559)

“...สำหรับการติดตามผลเคสค้ำมนุษย์ หลังจากที่หน่วยงานส่งกลับภูมิลำเนาแล้ว หรือ ส่งต่อให้สถานคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ (บ้านศรีสุราษฎร์) ที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีรับไป คุ้มครองสวัสดิภาพแล้ว เราจะติดตามและประเมินผลเคสทุกรายทุก ๆ 3 เดือน โดยการโทรศัพท์ติดตามผลบ้าง ไปเยี่ยมบ้านบ้าง หรือประสานบ้านพักเด็กและครอบครัวในจังหวัดนั้น ๆ ติดตามเยี่ยมบ้านให้สำหรับเด็กและหญิงชาวไทยพบว่า ไม่ได้ทำงานอยู่ในพื้นที่ภูมิลำเนาและส่วนหนึ่งกลับมาทำงานดั้งเดิม แต่กรณีที่เป็นชาวต่างชาติ เราไม่ทราบข้อมูลของเด็กและหญิงเลยหลังจากกระบวนการส่งกลับประเทศ ภูมิลำเนาแล้ว...”

(หญิง หมายเลข 14 สัมภาษณ์เชิงลึก 16 พฤษภาคม 2559)

“...ศูนย์ ฯ กจว. มีหน้าที่ในการติดตามผลการดำเนินงานด้านการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ของตำรวจในพื้นที่จังหวัดปัตตานีโดยตรง ตอนนั้นมีคำสั่งเลยนะ ให้ทุกจังหวัดจับคดีค้ามนุษย์ให้ได้เดือนละ 5 คดี ดังนั้นทุก สภ. จะต้องรายงานข้อมูลว่าในพื้นที่ที่มีการกระทำผิดเกี่ยวกับค้ามนุษย์หรือไม่ หากพบว่ามีกรกระทำผิดเกี่ยวกับค้ามนุษย์ให้รายงานสำนักงานตำรวจแห่งชาติโดยตรงเลยสำหรับศูนย์ ฯ กจว. จะต้องรวบรวมข้อมูลเชิงสถิติการจับกุม ความคืบหน้าในการดำเนินคดี และผลการดำเนินคดี ตลอดจนเฝ้าดูและตรวจสอบร้านค้าโอเคตามทีแหล่งข่าวแจ้งว่ามีการกระทำความผิด ดังนั้นผู้กำกับทุกสภ. จึงเข้มงวดไม่ให้มีการค้ามนุษย์ในพื้นที่ของตนเอง เพราะถ้ามีอาจจะโดนย้ายได้...”

(ชาย หมายเลข 8 สัมภาษณ์เชิงลึก 19 พฤษภาคม 2559)